Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 4 października 2024 r.*

Odwołanie – Konkurencja – Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki – Rynek prętów zbrojeniowych – Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 65 EWWiS, po wygaśnięciu traktatu EWWiS, na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1/2003 – Decyzja wydana w następstwie stwierdzenia nieważności wcześniejszych decyzji – Przeprowadzenie ponownego przesłuchania w obecności przedstawicieli organów ochrony konkurencji państw członkowskich – Prawo do obrony – Zasada dobrej administracji – Wymóg bezstronności – Rozsądny termin – Obowiązek uzasadnienia – Proporcjonalność – Zasada ne bis in idem – Zarzut niezgodności z prawem – Okoliczności obciążające – Powrót do naruszenia – Okoliczności łagodzące – Równość traktowania

W sprawie C-31/23 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 19 stycznia 2023 r.,

Ferriere Nord SpA, z siedzibą w Osoppo (Włochy), którą reprezentowali B. Comparini, G. Donà i W. Viscardini, avvocati,

strona wnosząca odwołanie,

w której drugą stroną postępowania są

Komisja Europejska, którą reprezentowali G. Conte, P. Rossi i C. Sjödin, w charakterze pełnomocników, których wspierał M. Moretto, avvocato,

strona pozwana w pierwszej instancji,

Rada Unii Europejskiej, którą reprezentowali E. Ambrosini i O. Segnana, w charakterze pełnomocników,

interwenient w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: T. von Danwitz, prezes izby, P.G. Xuereb (sprawozdawca) i A. Kumin, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Emiliou,

* Język postępowania: włoski.

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 W odwołaniu Ferriere Nord SpA wnosi, tytułem żądania głównego, o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 9 listopada 2022 r., Ferriere Nord/Komisja (T-667/19, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem", EU:T:2022:692), w którym Sąd oddalił jej skargę zmierzającą, tytułem żądania głównego, do stwierdzenia nieważności decyzji Komisji C(2019) 4969 final z dnia 4 lipca 2019 r. w sprawie postępowania na podstawie art. 65 EWWiS (AT.37956 – Pręty zbrojeniowe do betonu) (zwana dalej „sporną decyzją") w dotyczącym jej zakresie. Tytułem żądania ewentualnego przedsiębiorstwo to wnosi, po pierwsze, o uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim oddalono w nim podniesione tytułem ewentualnym żądanie stwierdzenia nieważności spornej decyzji w części, a po drugie, o częściowe stwierdzenie nieważności tej decyzji, jak również o obniżenie nałożonej na nie grzywny.

Ramy prawne

Rozporządzenie (WE) nr 1/2003

2 Artykuł 7 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101 i 102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1) zatytułowany „Stwierdzenie i zaprzestanie naruszenia" przewiduje w ust. 1:

„Jeżeli Komisja, działając z urzędu lub na wniosek, stwierdzi naruszenie art. [101 lub 102 TFUE], może w drodze decyzji nakazać przedsiębiorstwom lub związkom przedsiębiorstw, których sprawa dotyczy, by zaprzestały takiego naruszenia. W tym celu Komisja może użyć wobec przedsiębiorstw środków zaradczych o charakterze behawioralnym lub strukturalnym, proporcjonalnych do popełnionego naruszenia i koniecznych do jego skutecznego zakończenia. Środki strukturalne zastosować można jedynie, gdy nie istnieją równie skuteczne środki behawioralne lub gdy równie skutecznie środki behawioralne byłyby bardziej uciążliwe dla zainteresowanych przedsiębiorstw niż środki strukturalne. Jeżeli Komisja posiada uzasadniony interes, może stwierdzić, że naruszenie zostało popełnione w przeszłości".

3 Artykuł 14 tego rozporządzenia, zatytułowany „Komitet doradczy", stanowi:

„1. Komisja przeprowadza konsultacje z Komitetem Doradczym ds. Praktyk Ograniczających Konkurencję i Pozycji Dominujących przed wydaniem jakiejkolwiek decyzji na mocy art. 7, 8, 9, 10, 23, 24 ust. 2 i [art.] 29 ust. 1.

2. W celu przedyskutowania poszczególnych spraw tworzy się Komitet Doradczy składający się z przedstawicieli organów ochrony konkurencji państw członkowskich. […]

[…]

5. Komisja w najwyższym stopniu weźmie pod uwagę opinię wydaną przez Komitet Doradczy. Komitet zostanie poinformowany przez Komisję o tym, w jaki sposób jego opinia została uwzględniona.

[…]”

4 Na podstawie art. 23 ust. 2 lit. a) tego rozporządzenia Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku zaniedbania [niedbalstwa] naruszają [art. 101 lub 102 TFUE].

5 Artykuł 25 tego rozporządzenia, zatytułowany „Terminy przedawnienia dla nakładania kar”, stanowi:

„1. Uprawnienia przyznane Komisji na mocy art. 23 i 24 podlegają następującym terminom przedawnienia:

a) trzy lata w przypadku naruszeń przepisów dotyczących żądanych informacji lub przeprowadzania kontroli;

b) pięć lat w przypadku wszystkich innych naruszeń.

2. Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym popełniono naruszenie. Jednakże w przypadku ciągłych lub powtarzających się naruszeń bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia zaniechania naruszenia.

3. Wszelkie działania podjęte przez Komisję lub organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego w celu przeprowadzenia dochodzenia lub postępowania w odniesieniu do naruszeń [ścigania naruszeń] przerywają bieg przedawnienia do nałożenia grzywien lub okresowych kar pieniężnych. Bieg przedawnienia uznaje się za przerwany w dniu, w którym co najmniej jedno przedsiębiorstwo lub związek przedsiębiorstw, które uczestniczyły w naruszeniu, zostanie powiadomione o podjętych działaniach. Działaniem, które przerywa bieg przedawnienia, jest w szczególności:

a) pisemne żądanie informacji ze strony Komisji lub organu ochrony konkurencji państwa członkowskiego;

b) pisemna zgoda na przeprowadzenie kontroli, wydana urzędnikom przez Komisję lub organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego;

c) wszczęcie postępowania przez Komisję lub organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego;

d) przedstawienie zarzutów szczegółowych przez Komisję lub organ ochrony konkurencji państwa członkowskiego.

4. Przerwanie biegu przedawnienia wywiera skutek w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw lub związków przedsiębiorstw, które uczestniczyły w naruszeniu.

5. Po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo. Jednakże termin przedawnienia upływa najpóźniej w dniu, w którym upływa okres odpowiadający podwójnemu terminowi przedawnienia, a Komisja nie nałożyła grzywny lub okresowej kary pieniężnej. Okres ten zostaje przedłużony o czas, w którym przedawnienie zostało zawieszone zgodnie z ust. 6.

6. Bieg przedawnienia dla nakładania grzywien lub okresowych kar pieniężnych ulega zawieszeniu do czasu wydania przez Trybunał Sprawiedliwości rozstrzygnięcia w sprawie, która dotyczy decyzji Komisji".

6 Artykuł 27 rozporządzenia nr 1/2003, zatytułowany „Procedura wysłuchania stron, wnoszenie wniosków i inne sprawy [Wysłuchanie stron, wnoszących skargę i innych osób trzecich]", przewiduje:

„1. Przed podjęciem decyzji przewidzianych w art. 7, 8, 23 oraz 24 ust. 2 Komisja może wysłuchać przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, które są stronami postępowań prowadzonych przez Komisję w zakresie objętym przedstawionymi zarzutami szczegółowym. Podstawą decyzji wydanej przez Komisję mogą być wyłącznie zarzuty szczegółowe, co do których strony mogły się wypowiedzieć. Wnioskodawcy są blisko związani ze sprawą [wnoszący skargę do Komisji są bezpośrednio zaangażowani w postępowanie].

2. W toku postępowania respektuje się prawo stron do obrony. […]

3. Jeżeli Komisja uzna to za konieczne, może również wysłuchać osoby fizyczne i prawne. Wnioski o wysłuchanie takich osób zostaną rozpatrzone pozytywnie, jeżeli wykażą one wystarczający interes. Organy ochrony konkurencji państw członkowskich mogą również zwracać się z wnioskiem do Komisji o wysłuchanie innych osób fizycznych lub prawnych.

[…]".

Rozporządzenie (WE) nr 773/2004

7 Artykuł 11 rozporządzenia Komisji (WE) nr 773/2004 z dnia 7 kwietnia 2004 r. odnoszące się do prowadzenia przez Komisję postępowań zgodnie z art. [101] i [102 TFUE] Dz.U. 2004, L 123, s. 18), zmieniony rozporządzeniem Komisji (WE) nr 622/2008 z dnia 30 czerwca 2008 r. (Dz.U. 2008, L 171, s. 3) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 773/2004"), zatytułowany „Prawo do bycia wysłuchanym", stanowi:

„1. Komisja daje stronom, do których skierowała przedstawienie zarzutów, możliwość bycia wysłuchanym przed skonsultowaniem się z Komitetem Doradczym, o którym mowa w art. 14 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1/2003.

2. Komisja w swoich decyzjach rozpatruje wyłącznie zarzuty szczegółowe, w stosunku do których strony określone w ust. 1 miały możliwość wypowiedzenia się".

8 Artykuł 12 rozporządzenia (WE) nr 773/2004 przewiduje:

„1. Komisja daje stronom, do których skierowała przedstawienie zarzutów, możliwość rozwinięcia ich argumentacji podczas przesłuchania ustnego, jeżeli zażądają tego w swoich pisemnych wnioskach [jeżeli wniosek taki przedstawią w swych uwagach na piśmie].

2. Jednakże przy składaniu propozycji ugodowych strony potwierdzają wobec Komisji, że będą wnioskować o umożliwienie im rozwinięcia argumentacji podczas przesłuchania ustnego wyłącznie wtedy, gdy w przedstawieniu zarzutów szczegółowych nie zostanie uwzględniona treść ich propozycji ugodowych".

9 Artykuł 13 tego rozporządzenia, zatytułowany „Przesłuchanie innych osób", przewiduje:

„1. Jeżeli osoby fizyczne lub prawne inne, niż te określone w art. 5 i 11, wnioskują o bycie wysłuchanym i wykazują wystarczające zainteresowanie, Komisja poinformuje je pisemnie o charakterze i przedmiocie procedury i wyznaczy termin, w którym mogą one pisemnie przedstawić swoje opinie.

2. Komisja może, gdzie to właściwe, zaprosić osoby określone w ust. 1, aby przedstawiły swoje argumenty podczas ustnego przesłuchania stron, do których skierowano przedstawienie zarzutów, jeżeli osoby określone w ust. 1 zażądają tego w swoich pisemnych opiniach [uwagach na piśmie].

3. Komisja może zaprosić każdą inną osobę do pisemnego wyrażenia swojej opinii oraz do udziału w ustnym przesłuchaniu stron, do których skierowano przedstawienie zarzutów. Komisja może także zaprosić takie osoby do wyrażenia ich opinii na tym przesłuchaniu ustnym".

10 Artykuł 14 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Prowadzenie ustnych przesłuchań", został sformułowany w sposób następujący:

„1. Przesłuchania prowadzone są przez całkowicie niezawisłego funkcjonariusza ds. przesłuchań.

2. Komisja zaprasza osoby, które mają być przesłuchane, do stawienia się na ustnym przesłuchaniu w wyznaczonym przez siebie terminie.

3. Komisja zaprasza organy ochrony konkurencji państw członkowskich do uczestnictwa w ustnym przesłuchaniu. Komisja może w podobny sposób zaprosić urzędników oraz pracowników służby cywilnej innych organów państw członkowskich.

[…]".

Zawiadomienie z 2011 r.

11 Podstawowym celem zawiadomienia Komisji w sprawie najlepszych praktyk w zakresie prowadzenia postępowań w związku z art. 101 i 102 TFUE (Dz.U. 2011, C 308, s. 6) (zwanego dalej „zawiadomieniem z 2011 r.") jest, jak wynika z jego pkt 1, przedstawienie praktycznych wskazówek w zakresie prowadzenia postępowań dotyczących art. 101 i 102 TFUE.

12 Punkt 6 tego zawiadomienia przewiduje, że obowiązywało ono od dnia jego publikacji „do spraw w toku i przyszłych spraw". W odniesieniu do postępowań, które w czasie publikacji zawiadomienia pozostawały w toku, zgodnie z jego przypisem 16, znajdowało ono zastosowanie „do wszelkich działań proceduralnych, które zostaną podjęte już po jego publikacji".

13 Zgodnie z brzmieniem pkt 84, 86 i 109 wspomnianego zawiadomienia:

„84. W pisemnym zgłoszeniu zastrzeżeń [w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów] Komisja wyraźnie wskaże, czy w przypadku podtrzymania zastrzeżeń [zarzutów] zamierza nałożyć na przedsiębiorstwa grzywny […]. W pisemnym zgłoszeniu zastrzeżeń [w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów] Komisja wskaże najważniejsze fakty i kwestie prawne, które mogą skutkować nałożeniem grzywny, takie jak czas trwania i waga naruszenia oraz to, czy zostało popełnione umyślnie czy też doszło do niego na skutek zaniedbania [niedbalstwa]. W pisemnym zgłoszeniu zastrzeżeń [w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów] zostaną również wystarczająco szczegółowo przedstawione fakty, które mogą stanowić okoliczności obciążające oraz – w zakresie, w jakim to możliwe – okoliczności odciążające [łagodzące].

[…]

86. Jeśli Komisja zamierza odejść w swojej decyzji końcowej od okoliczności faktycznych lub prawnych określonych w pisemnym zgłoszeniu zastrzeżeń [w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów] na niekorzyść jednej lub kilku stron lub też uwzględnić dodatkowe dowody obciążające, strona lub strony, których to dotyczy, zawsze będą miały możliwość przedstawienia swoich opinii w odpowiedni sposób.

[…]

109. Jeśli po wydaniu pisemnego zgłoszenia zastrzeżeń [po wystosowaniu pisma w sprawie przedstawienia zarzutów] pojawią się nowe dowody, na które Komisja zamierza się powołać, lub jeśli Komisja zamierza wprowadzić zmiany w ocenie prawnej na niekorzyść przedsiębiorstw, których owa ocena dotyczy, przedsiębiorstwom tym należy umożliwić przedstawienie uwag dotyczących nowych aspektów sprawy [dowodów w sprawie]”.

Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

14 Okoliczności powstania sporu są przedstawione w pkt 1–31 zaskarżonego wyroku.

„1. Skarżąca, Ferriere Nord SpA, jest spółką prawa włoskiego prowadzącą działalność w sektorze prętów zbrojeniowych do betonu od kwietnia 1992 r.

A. Pierwsza decyzja Komisji (2002)

2. W okresie od października do grudnia 2000 r. Komisja przeprowadziła, zgodnie z art. 47 EWWiS, kontrole we włoskich przedsiębiorstwach produkujących pręty zbrojeniowe do betonu, wśród których znajdowała się skarżąca oraz […] Federazione Imprese Siderurgiche Italiane (związek włoskich przedsiębiorstw metalurgicznych, zwany dalej »[związkiem]«). Skierowała ona też do nich, w zastosowaniu tego postanowienia, żądania udzielenia informacji.

3. W dniu 26 marca 2002 r. Komisja wszczęła w zastosowaniu art. 65 EWWiS postępowanie administracyjne i sformułowała zarzuty na podstawie art. 36 EWWiS (dalej »pismo w sprawie przedstawienia zarzutów«), podane między innymi do wiadomości skarżącej. Skarżąca odpowiedziała na to pismo w sprawie przedstawienia zarzutów w dniu 31 maja 2002 r.

4. Przesłuchanie stron w postępowaniu administracyjnym odbyło się w dniu 13 czerwca 2002 r.

5. W dniu 12 sierpnia 2002 r. Komisja przesłała tym samym adresatom pismo zawierające dodatkowe zarzuty (zwane dalej »pismem w sprawie przedstawienia dodatkowych zarzutów«) na podstawie art. 19 ust. 1 rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 1962, 13, s. 204). Przedstawiła ona w nim swoje stanowisko dotyczące kontynuacji postępowania po wygaśnięciu traktatu EWWiS w dniu 23 lipca 2002 r. Skarżąca odpowiedziała na to pismo w sprawie przedstawienia zarzutów w dniu 20 września 2002 r.

6. W dniu 30 września 2002 r. odbyło się kolejne przesłuchanie stron postępowania administracyjnego w obecności organów ochrony konkurencji państw członkowskich. Dotyczyło ono przedmiotu dodatkowego pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, a mianowicie skutków prawnych, jakie ma wygaśnięcie traktatu EWWiS dla kontynuacji postępowania.

7. Po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, w dniu 17 grudnia 2002 r. Komisja przyjęła decyzję C(2002) 5087 wersja ostateczna w sprawie postępowania na podstawie art. 65 EWWiS (sprawa COMP/37.956 – Pręty zbrojeniowe do betonu) (zwaną dalej »decyzją z 2002 r.«), skierowaną do [związku] i ośmiu przedsiębiorstw, wśród których znajdowała się skarżąca. Komisja stwierdziła w niej, że w okresie od grudnia 1989 r. do lipca 2000 r. przedsiębiorstwa te utworzyły jednolity, złożony i ciągły kartel na włoskim rynku prętów zbrojeniowych do betonu prostych lub w kręgach (zwanych dalej »prętami zbrojeniowymi do betonu«), którego przedmiotem było ustalanie cen oraz ograniczanie i kontrolowanie wielkości produkcji i sprzedaży, co jest sprzeczne z art. 65 ust. 1 EWWiS.

8. Co się tyczy udziału skarżącej w naruszeniu, Komisja zaznaczyła, że trwał on od dnia 1 kwietnia 1993 r. do dnia 4 lipca 2000 r. Instytucja nałożyła w tej decyzji z tego tytułu grzywnę na skarżącą w wysokości 3,57 mln EUR. Kwota ta obejmowała przyznaną na rzecz skarżącej obniżkę grzywny o 20 % na podstawie pkt D ust. 1 komunikatu Komisji dotyczącego nienakładania grzywien lub obniżania ich kwoty w sprawach dotyczących karteli (Dz.U. 1996, C 207, s. 4 […]), który przewiduje możliwość skorzystania z obniżenia grzywny, którą musiałyby zapłacić przedsiębiorstwa, które współpracują, dostarczając Komisji, jeszcze przed wysłaniem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów informacje, dokumenty i inne dowody, które przyczyniają się do stwierdzenia istnienia naruszenia.

9. W dniu 10 marca 2003 r. skarżąca wniosła do Sądu skargę na decyzję z 2002 r. Sąd stwierdził nieważność tej decyzji w odniesieniu do skarżącej (wyrok z dnia 25 października 2007 r., Ferriere Nord/Komisja, T-94/03, […], EU:T:2007:320) i innych przedsiębiorstw będących adresatami tej decyzji ze względu na to, że zastosowana podstawa prawna, czyli art. 65 ust. 4 i 5 EWWiS, nie obowiązywała już w chwili wydania tej decyzji. Z tego względu Komisja nie miała już kompetencji do stwierdzenia i karania na podstawie tych przepisów naruszenia art. 65 ust. 1 EWWiS po wygaśnięciu traktatu EWWiS. Sąd nie przeanalizował innych aspektów tej decyzji.

10. Decyzja z 2002 r. stała się ostateczna w stosunku do [związku], któr[y] nie zaskarżył[…] jej przed Sądem.

B. Druga decyzja Komisji (2009)

11. Pismem z dnia 30 czerwca 2008 r. Komisja powiadomiła skarżącą i pozostałe przedsiębiorstwa, których dotyczyło postępowanie, o zamiarze ponownego przyjęcia decyzji w oparciu o zmienioną podstawę prawną. Instytucja ta wyjaśniła ponadto, że ponowna decyzja została [zostanie] wydana

w oparciu o dowody przedstawione w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów i w piśmie w sprawie przedstawienia dodatkowych zarzutów. W dniu 1 sierpnia 2008 r. skarżąca przedstawiła, na żądanie Komisji, uwagi na piśmie.

12. Faksami z dni 24 lipca i 25 września 2008 r., następnie z dni 13 marca, 30 czerwca i 27 sierpnia 2009 r. Komisja zwróciła się do skarżącej o informacje dotyczące akcjonariatu i sytuacji majątkowej przedsiębiorstwa. Skarżąca odpowiedziała na te żądania udzielenia informacji odpowiednio w wiadomościach przesłanych pocztą elektroniczną z dni 1 sierpnia i 1 października 2008 r. oraz z dni 18 marca, 1 lipca i 8 września 2009 r.

13. W dniu 30 września 2009 r. Komisja przyjęła decyzję C(2009) 7492 wersja ostateczna w sprawie postępowania na podstawie art. 65 EWWiS (sprawa CECA/37.956 – Pręty zbrojeniowe do betonu, ponowne przyjęcie decyzji), skierowanej do tych samych przedsiębiorstw, co decyzja z 2002 r., w tym skarżącej. Decyzja ta została przyjęta na podstawie norm proceduralnych zawartych w traktacie WE i [rozporządzeniu nr 1/2003]. Komisja oparła ją na okolicznościach wskazanych w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów i w piśmie w sprawie przedstawienia dodatkowych zarzutów, i powtórzyła co do istoty [rozstrzygnięcie] i wnioski sformułowane w decyzji z 2002 r. W szczególności pozostała niezmieniona kwota nałożonej na skarżącą grzywny w wysokości 3,57 mln EUR.

14. W dniu 8 grudnia 2009 r. Komisja przyjęła decyzję zmieniającą, która zawierała w załączniku tabele ilustrujące zmiany cen, jakich zabrakło w decyzji z dnia 30 września 2009 r., i która korygowała numerowane odesłania do tych tabel w ośmiu przypisach.

15. W dniu 19 lutego 2010 r. skarżąca wniosła do Sądu skargę na decyzję Komisji z dnia 30 września 2009 r. ze zmianami (zwaną dalej »decyzją z 2009 r.«). W dniu 9 grudnia 2014 r. Sąd obniżył kwotę grzywny nałożonej na skarżącą do 3,42144 mln EUR ze względu na to, że nie uczestniczyła ona przez trzy lata w części kartelu dotyczącej ograniczania i kontrolowania produkcji i sprzedaży, oraz oddalił skargę w pozostałym zakresie (wyrok z dnia 9 grudnia 2014 r., Ferriere Nord/Komisja, T-90/10, niepublikowany, EU:T:20141035). Sąd stwierdził częściową nieważność decyzji Komisji z 2009 r. w odniesieniu do jednego z jej adresatów, zmniejszył kwotę grzywny nałożonej w niej na dwóch innych z jej adresatów i oddalił pozostałe wniesione skargi.

16. Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 20 lutego 2015 r. Ferriere Nord SpA wniosła odwołanie od wyroku z dnia 9 grudnia 2014 r., Ferriere Nord/Komisja (T-90/10, niepublikowany, EU:T:2014:1035). Wyrokiem z dnia 21 września 2017 r., Ferriere Nord/Komisja (C-88/15 P, EU:C:2017:716), Trybunał uchylił wspomniany wyrok Sądu oraz stwierdził nieważność decyzji z 2009 r. w szczególności w odniesieniu do skarżącej.

17. W wyroku z dnia 21 września 2017 r., Ferriere Nord/Komisja (C-88/15 P, EU:C:2017:716), Trybunał orzekł, że, w przypadku gdy decyzja została wydana na podstawie rozporządzenia nr 1/2003, postępowanie zakończone przyjęciem tej decyzji powinno być zgodne z normami proceduralnymi przewidzianymi w tym rozporządzeniu oraz w [rozporządzeniu nr 773/2004], nawet jeśli postępowanie to rozpoczęło się przed ich wejściem w życie.

18. Trybunał stwierdził zaś, że w niniejszym przypadku przesłuchania z dnia 13 czerwca 2002 r., jedynego, które dotyczyło istoty postępowania, nie można uznać, w braku udziału organów ochrony konkurencji państw członkowskich, za zgodne z wymogami proceduralnymi dotyczącymi wydania decyzji na podstawie rozporządzenia nr 1/2003.

19. Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa, rozstrzygając, iż przed przyjęciem decyzji z 2009 r. Komisja nie miała obowiązku przeprowadzenia nowego przesłuchania ze względu na to, że przedsiębiorstwa miały już możliwość bycia wysłuchanymi w formie ustnej podczas przesłuchań w dniach 13 czerwca i 30 września 2002 r.

20. W wyroku z dnia 21 września 2017 r., Ferriere Nord/Komisja (C-88/15 P, EU:C:2017:716) Trybunał przypomniał znaczenie przeprowadzenia, na wniosek zainteresowanych stron, przesłuchania, na które wzywa się organy ochrony konkurencji państw członkowskich, zaś jego zaniechanie stanowi naruszenie istotnych wymogów proceduralnych.

21. Trybunał rozstrzygnął, że skoro nie przestrzegano wyraźnie przewidzianego w rozporządzeniu nr 773/2004 prawa do takiego przesłuchania, przedsiębiorstwo, którego prawa zostały w ten sposób naruszone, nie musi wykazywać, że owo naruszenie mogło wpłynąć, na jego niekorzyść, na przebieg postępowania i treść […] decyzji [z 2009 r.].

22. Trybunał uchylił również inne wyroki wydane przez Sąd w dniu 9 grudnia 2014 r. w przedmiocie zgodności z prawem decyzji z 2009 r., a także, z tych samych powodów, stwierdził nieważność tej decyzji w odniesieniu do czterech pozostałych przedsiębiorstw. Decyzja z 2009 r. stała się jednak ostateczna w odniesieniu do będących jej adresatami przedsiębiorstw, które nie zaskarżyły tych wyroków.

C. Trzecia decyzja Komisji (2019)

23. Pismem z dnia 15 grudnia 2017 r. Komisja poinformowała skarżącą o zamiarze podjęcia postępowania administracyjnego i zorganizowania w tych ramach nowego przesłuchania stron tego postępowania w obecności organów ochrony konkurencji państw członkowskich.

24. W piśmie z dnia 1 lutego 2018 r. wnosząca odwołanie przedstawiła uwagi, w których zakwestionowała uprawnienie Komisji do podjęcia na nowo postępowania administracyjnego i wezwała w ten sposób tę instytucję do niepodejmowania tego postępowania.

25. W dniu 23 kwietnia 2018 r. Komisja przeprowadziła kolejne przesłuchanie dotyczące istoty sprawy, w którym wzięły udział, w obecności organów ochrony konkurencji państw członkowskich i funkcjonariusza ds. przesłuchań, wnosząca odwołanie oraz trzy inne przedsiębiorstwa będące adresatami decyzji z 2009 r.

26. W pismach z dnia 19 listopada 2018 r. oraz z dni 17 stycznia i 6 maja 2019 r. Komisja skierowała do skarżącej trzy żądania udzielenia informacji dotyczące jej akcjonariatu i sytuacji majątkowej. Skarżąca odpowiedziała na te żądania udzielenia informacji pismami z dni 10 grudnia 2018 r., 31 stycznia i 9 maja 2019 r.

27. W dniu 21 czerwca 2019 r. wnosząca odwołanie uczestniczyła w spotkaniu ze służbami Komisji, w trakcie którego służby te poinformowały, że wcześniej chciały zaproponować kolegium komisarzy wydanie nowej decyzji nakładającej karę, lecz, ze względu na obiektywnie przedłużający się termin, zaproponowały one zastosowanie nadzwyczajnej okoliczności łagodzącej.

28. W dniu 4 lipca 2019 r. Komisja przyjęła [sporną] decyzję skierowaną do pięciu przedsiębiorstw, w odniesieniu do których stwierdzono nieważność decyzji z 2009 r., czyli, poza skarżącą, do Alfa Acciai SpA, Feralpi Holding SpA (dawniej Feralpi Siderurgica SpA i Federalpi Siderurgica SRL), Partecipazioni Industriali SpA (dawniej Riva Acciaio SpA, a następnie Riva Fire SpA, zwanej dalej »Rivą«) oraz Valsabbia Investimenti SpA i Ferriera Valsabbia SpA.

29. W [spornej] decyzji Komisja stwierdziła to samo naruszenie jak to będące przedmiotem decyzji z 2009 r., obniżając przy tym grzywny nałożone na przedsiębiorstwa będące adresatami tej decyzji o 50 % ze względu na czas trwania postępowania. Skarżąca skorzystała ponadto z dodatkowego obniżenia grzywny o 6 % przyznanego jej ze względu na to, że nie uczestniczyła ona przez pewien czas w części kartelu dotyczącej ograniczania i kontrolowania produkcji i sprzedaży. Na mocy art. 2 [spornej] decyzji Komisja nałożyła na skarżącą grzywnę w kwocie 2,237 mln EUR.

30. W dniu 8 lipca 2019 r. do wiadomości skarżącej została podana niekompletna wersja [spornej] decyzji, bez stron parzystych, co zostało zasygnalizowane Komisji pismem z dnia 9 lipca 2019 r.

31. Kompletna wersja [spornej] decyzji została doręczona skarżącej w dniu 18 lipca 2019 r.”.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

15 W skardze złożonej do sekretariatu Sądu w dniu 30 września 2019 r. wnosząca odwołanie wniosła o stwierdzenie nieważności spornej decyzji w zakresie, w jakim dotyczy ona tej spółki, a także, tytułem żądania ewentualnego, o obniżenie nałożonej na nią kwoty grzywny.

16 Na poparcie żądania stwierdzenia nieważności spornej decyzji wnosząca odwołanie podniosła zasadniczo sześć zarzutów dotyczących, po pierwsze, naruszenia prawa do obrony i przepisów proceduralnych podczas przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r., po drugie, niezgodnej z prawem odmowy przez Komisję zbadania – przed jej wydaniem – czy sporna decyzja została wydana zgodnie z zasadą rozsądnego terminu postępowania, po trzecie, naruszenia zasady rozsądnego terminu postępowania, po czwarte – naruszenia obowiązku uzasadnienia, przekroczenia uprawnień i naruszenia zasady proporcjonalności, po piąte – naruszenia zasady ne bis in idem i po szóste – niezgodności z prawem reżimu przedawnienia przewidzianego w art. 25 rozporządzenia nr 1/2003.

17 Jeżeli chodzi w szczególności o zarzut pierwszy, wnosząca odwołanie podniosła, w ramach dwóch pierwszych z pięciu zarzutów szczegółowych podniesionych w ramach tego zarzutu, że, po pierwsze, podważona została bezstronność komitetu doradczego ustanowionego na mocy rozporządzeniu nr 1/2003 (zwanego dalej „komitetem doradczym”), ponieważ na postawę przedstawicieli organów ochrony konkurencji państw członkowskich wchodzących w skład tego komitetu mogła mieć wpływ okoliczność, że organy te zostały zapoznane ze stanowiskiem przyjętym w sprawie, z jednej strony przez Komisję w jej decyzjach z 2002 r. i 2009 r., a z drugiej strony przez Sąd w wyroku z dnia 9 grudnia 2014 r., T-90/10 Ferriere Nord/Komisja (EU:T:2014:1035), a po drugie, że niezależność Komisji miała wpływ okoliczność, że wzmocniona tym wyrokiem nie była już w stanie zaakceptować odmiennej opinii wyrażonej przez przedstawicieli organów ochrony konkurencji państw członkowskich zasiadających w komitecie doradczym.

18 W trzecim z zarzutów szczegółowych podniesionych w ramach tego zarzutu wnosząca odwołanie podniosła, że Komisja, po pierwsze, naruszyła różne przepisy dotyczące organizacji przesłuchań, a po drugie, popełniła błąd, nie zapraszając związku, Leali SpA i jej spółki zależnej Acciaierie e Ferriere Leali Luigi SpA (zwanych dalej łącznie „Leali"), Lucchini SpA, Riva, Industrie Riunite Odolesi SpA (zwanych dalej „IRO") i Associazione Nazionale Sagomatori Ferro (krajowego stowarzyszenia przedsiębiorstw obróbki żelaza, zwanego dalej „Ansfer") na przesłuchanie w dniu 23 kwietnia 2018 r., podczas gdy jak wynika z akt sprawy podmioty te odegrały ważną rolę w niniejszej sprawie, mogły przekazać organom ochrony konkurencji państw członkowskich informacje umożliwiające tym organom zajęcie stanowiska na podstawie pełnej znajomości sprawy. Zdaniem wnoszącej odwołanie ze względu na fakt, że nie mogła ona skorzystać z opinii wydanej przez te organy na podstawie pełnej znajomości spraw, jej prawo do obrony zostało naruszone.

19 W ramach czwartego zarzutu szczegółowego podniesionego w ramach zarzutu pierwszego wnosząca odwołanie wskazała, że usunięcie uchybienia proceduralnego stwierdzonego przez Trybunał jest niemożliwe. Ze względu na upływ czasu zmiany, jakie zaszły w zakresie tożsamości uczestników rynku i struktury rynku, były takie, że nie można było przeprowadzić żadnego przesłuchania w warunkach identycznych lub przynajmniej równoważnych z tymi, które obowiązywały w 2002 r.

20 W piątym zarzucie szczegółowym podniesionym w ramach tego zarzutu, wnosząca odwołanie stwierdziła w szczególności, że wydana przez komitet doradczy opinia, która zawierała oświadczenie podpisane przez osiem organów ochrony konkurencji państw członkowskich, zgodnie z którą przesłuchanie w dniu 23 kwietnia 2018 r. naprawiło uchybienie proceduralne stwierdzony przez Trybunał w wyroku z dnia 21 września 2017 r., Ferriere Nord/Komisja (C-88/15 P, EU:C:2017:716), była wadliwa. Dwa z tych ośmiu organów, w tym organ ochrony konkurencji będący sprawozdawcą, nie uczestniczyły bowiem w tym przesłuchaniu.

21 Na poparcie żądania ewentualnego zmierzającego do stwierdzenia częściowej nieważności spornej decyzji i związanego z nim obniżenia kwoty nałożonej na nią grzywny wnosząca odwołanie podniosła trzy dodatkowe zarzuty, dotyczące: siódmy – naruszenia ciężaru dowodu i zasady in dubio pro reo, ósmy – niezgodności z prawem podwyższenia kwoty grzywny z tytułu powrotu do naruszenia, i dziewiąty – naruszenia zasady równego traktowania w zakresie dotyczącym uwzględnienia okoliczności łagodzących i zwłoki w uznaniu powodów uzasadniających przyznanie ograniczonej obniżki grzywny.

22 Postanowieniem z dnia 11 lutego 2020 r. prezes siódmej izby Sądu dopuścił interwencję Rady Unii Europejskiej na poparcie żądań Komisji.

23 W zaskarżonym wyroku Sąd oddalił tę skargę w całości.

24 Co się tyczy zarzutu pierwszego podniesionego w pierwszej instancji, Sąd orzekł, po pierwsze, że argumentacja wnoszącej odwołanie nie mogła wykazać, iż w niniejszej sprawie nie została zagwarantowana bezstronność zarówno przedstawicieli organów ochrony konkurencji państw członkowskich w ramach komitetu doradczego, jak i Komisji. Po drugie, nie wzywając niektórych przedsiębiorstw i stowarzyszeń na przesłuchanie w dniu 23 kwietnia 2018 r., Komisja nie naruszyła ani przepisów dotyczących organizacji przesłuchań, ani prawa wnoszącej odwołanie do obrony. Po trzecie, zmiany kontekstu, które nastąpiły w związku z upływem czasu nie miały wpływu na możliwość podjęcia przez Komisję postępowania w następstwie stwierdzenia nieważności jednej z jej decyzji wyrokiem Trybunału lub Sądu, mimo że instytucja ta sprawdziła

czy kontynuacja postępowania nadal wydaje się właściwym rozwiązaniem sytuacji, jak uczyniła to Komisja w niniejszej sprawie. Po czwarte, argumentacja zmierzająca do wykazania, że opinia wydana przez komitet doradczy była wadliwa, była bezzasadna.

25 W odniesieniu do trzeciego zarzutu podniesionego w pierwszej instancji Sąd uznał, że ani czas trwania administracyjnych etapów postępowania prowadzonego przez Komisję, ani całkowity czas trwania tego postępowania nie były nadmierne i że w każdym razie, nawet przy założeniu, że czas trwania postępowania mógłby zostać uznany za sprzeczny z zasadą rozsądnego terminu, wnosząca odwołanie nie wykazała żadnego wynikającego z czasu trwania postępowania naruszenia jej prawa do obrony.

26 Co się tyczy zarzutu czwartego podniesionego w pierwszej instancji, Sąd orzekł, po pierwsze, że Komisja wystarczająco wyjaśniła powody, które skłoniły ją do wydania nowej decyzji pomimo dwóch przypadków stwierdzenia nieważności w przeszłości, po drugie, że grzywna nałożona na wnoszącą odwołanie w spornej decyzji miała zawsze skutek odstraszający, ponieważ grzywny nałożone w decyzjach z 2002 r. i z 2009 r. zostały zwrócone po stwierdzeniu nieważności tych decyzji, po trzecie, że przed wydaniem spornej decyzji wnosząca odwołanie nie została jeszcze ukarana za rozpatrywane naruszenie ze względu na dwa stwierdzenia nieważności, po czwarte, że wznowienie postępowania i wydanie nowej decyzji mogło ułatwić zadanie osobom trzecim pragnącym wnieść powództwo odszkodowawcze, w szczególności ze względu na fakt, że mogło to dotyczyć innych państw niż Republika Włoska i że Komisja nie mogła wykluczyć stosowania przepisów prawa krajowego innego niż prawo włoskie, a po piąte, że zasada proporcjonalności nie została naruszona.

27 Co się tyczy zarzutu piątego podniesionego w pierwszej instancji, Sąd orzekł, że zasada ne bis in idem nie została naruszona, ponieważ w dniu wydania zaskarżonego wyroku żadna decyzja nie rozstrzygała ostatecznie co do istoty sprawy w odniesieniu do udziału wnoszącej odwołanie w zarzucanych jej naruszeniach.

28 Jeśli chodzi o zarzut szósty podniesiony w pierwszej instancji, Sąd orzekł, że należy oddalić zawarty w nim zarzut niezgodności z prawem art. 25 rozporządzenia nr 1/2003. Tymczasem wnosząca odwołanie nie wykazała, że dokonując pogodzenia tych odrębnych celów prawodawca Unii przekroczył zakres uznania, jaki powinien mu przysługiwać w tych ramach. Przewidując pięcioletni okres przedawnienia dla karania naruszeń prawa konkurencji Unii, a w przypadku przerwania biegu przedawnienia – dziesięcioletni okres przedawnienia, Komisja zostałaby ściśle ograniczona w czasie. W odniesieniu do okoliczności, że zgodnie z art. 25 ust. 6 rozporządzenia nr 1/2003 bieg przedawnienia ulega zawieszeniu na czas trwania postępowania odwoławczego od decyzji Komisji, Sąd podkreślił, że chodzi o sytuacje, w których bezczynność Komisji nie jest konsekwencją braku należytej staranności ze strony tej instytucji.

29 Co się tyczy zarzutu ósmego podniesionego w pierwszej instancji, Sąd uznał, po pierwsze, że podwyższenie grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie z tytułu powrotu do naruszenia było dla niej wystarczająco przewidywalne, a zatem nie naruszało jej prawa do obrony, po drugie, że termin, który należy uwzględnić w celu podjęcia decyzji, czy należało zastosować takie podwyższenie, nie był nadmiernie długi, a po trzecie, że podwyższenie o 50 % zastosowane w niniejszej sprawie z tytułu powrotu do naruszenia nie było nadmierne.

30 W odniesieniu do zarzutu dziewiątego w pierwszej instancji Sąd orzekł, po pierwsze, że różnica między poziomem obniżenia przyznanym wnoszącej odwołanie i innemu przedsiębiorstwu, z tego tytułu, iż nie uczestniczyły w określonej części kartelu, o którym mowa w spornej decyzji, była uzasadniona, a po drugie, że Komisja nie dostarczyła informacji w tym zakresie zbyt późno.

Żądania stron przed Trybunałem

31 Wnosząca odwołanie wnosi do Trybunału o:

– tytułem żądania głównego – uchylenie zaskarżonego wyroku i w konsekwencji stwierdzenie nieważności spornej decyzji;

– tytułem żądania ewentualnego – uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim oddalono w nim żądanie ewentualne stwierdzenia nieważności spornej decyzji w części, stwierdzenie nieważności tej decyzji w części i obniżenie nałożonej na nią grzywny;

– obciążenie Komisji kosztami postępowania w obydwu instancjach.

32 Komisja wnosi do Trybunału o:

– oddalenie odwołania; oraz

– obciążenie strony wnoszącej odwołanie kosztami postępowania.

33 Rada wnosi do Trybunału o oddalenie zarzutu niezgodności z prawem art. 25 rozporządzenia nr 1/2003 i obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania odwoławczego.

W przedmiocie odwołania

34 W uzasadnieniu odwołania wnosząca odwołanie podnosi cztery zarzuty.

W przedmiocie zarzutu pierwszego

35 W ramach zarzutu pierwszego, który dzieli się na cztery części, wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd naruszył prawo do obrony, nie zbadał dowodów, dopuścił się oczywistego przeinaczenia okoliczności faktycznych i dowodów, naruszył ciążący na nim obowiązek uzasadnienia swoich wyroków i dokonał arbitralnej oceny.

W przedmiocie części trzeciej

– *Argumentacja stron*

36 W części trzeciej zarzutu pierwszego, którą należy zbadać w pierwszej kolejności, wnosząca odwołanie podnosi w istocie, że Sąd naruszył prawo, uznając w pkt 158–162 zaskarżonego wyroku, iż pomimo zmian, jakie zaszły w zakresie tożsamości uczestników rynku i struktury rynku, Komisja mogła usunąć uchybienie proceduralne stwierdzone przez Trybunał w wyroku z dnia 21 września 2017 r., Ferriere Nord/Komisja (C-88/15 P, EU:C:2017:716), organizując

przesłuchanie w dniu 23 kwietnia 2018 r. Kwestionuje ona uzasadnienie wskazane w pkt 159 i 160 zaskarżonego wyroku, w których Sąd uznał, że z uwagi na upływ czasu nie można było zorganizować rozprawy w warunkach odpowiadających tym, które panowały w 2002 r. Zdaniem wnoszącej odwołanie niezgodność z prawem stwierdzona w wyroku z dnia 21 września 2017 r., Ferriere Nord/Komisja (C-88/15 P, EU:C:2017:716), jest nieodwracalna nie ze względu na zmiany, które nastąpiły z biegiem czasu, lecz ze względu na zawiniony udział tej instytucji w dopuszczeniu się tej niezgodności z prawem.

37 Komisja twierdzi, że argumentacja ta jest nowa, a w konsekwencji niedopuszczalna. W każdym razie argumentacja ta jest bezpodstawna.

– *Ocena Trybunału*

38 Zgodnie z art. 170 § 1 zdanie drugie regulaminu postępowania przed Trybunałem odwołanie nie może zmieniać przedmiotu postępowania, które toczyło się przed Sądem. Tymczasem umożliwienie stronie przedstawienia po raz pierwszy przed Trybunałem zarzutu i argumentów, których nie podniosła przed Sądem, byłoby równoznaczne z pozwoleniem jej na wniesienie do Trybunału, którego kompetencje w postępowaniu odwoławczym są ograniczone, sprawy o szerszym zakresie niż ta, która była rozpoznawana przez Sąd. W ramach odwołania właściwość Trybunału jest zatem ograniczona do badania dokonanej przez Sąd oceny podniesionych przed nim zarzutów i argumentów (wyrok z dnia 29 lutego 2024 r., Euranimi/Komisja, C-95/23 P, EU:C:2024:177, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).

39 W pkt 158 zaskarżonego wyroku Sąd wskazał, że argument wnoszącej odwołanie, zgodnie z którym niemożliwe było usunięcie uchybienia proceduralnego stwierdzonego przez Trybunał, opierał się na ustaleniu, zgodnie z którym ze względu na upływ czasu zmiany, jakie zaszły w zakresie tożsamości uczestników rynku i struktury rynku, były tego rodzaju, że nie można było przeprowadzić żadnego przesłuchania w warunkach identycznych lub przynajmniej równoważnych z tymi, które obowiązywały w 2002 r.

40 Ten opis zarzutu szczegółowego podniesionego w pierwszej instancji nie został zakwestionowany w odwołaniu przez wnoszącą odwołanie. Tymczasem należy stwierdzić, że ze wspomnianego opisu nie wynika by wnosząca odwołanie podniosła przed Sądem, że błędy popełnione przez Komisję sprawiły, że uchybienie proceduralne stwierdzone przez Trybunał w wyroku z dnia 21 września 2017 r., Ferriere Nord/Komisja (C-88/15 P, EU:C:2017:716), stało się nieodwracalne.

41 Prawdą jest, że w duplice wnosząca odwołanie wskazuje, iż w pkt 62, 82, 97, 127, 133, 136, 167, 182 i 205 skargi w pierwszej instancji podkreśliła, że łączny skutek błędów Komisji i nadzwyczajnie długiego czasu trwania postępowania uniemożliwiał usunięcie stwierdzonego przez Trybunał uchybienia proceduralnego. Z żadnego z tych punktów nie wynika jednak, by wnosząca odwołanie miała twierdzić przed Sądem, iż to nie zmiany, które nastąpiły z biegiem czasu sprawiły, że uchybienie proceduralne stwierdzone przez Trybunał w wyroku z dnia 21 września 2017 r., Ferriere Nord/Komisja (C-88/15 P, EU:C:2017:716), stało się nieodwracalne, lecz zawiniony udział tej instytucji w dopuszczeniu się tej niezgodności z prawem.

42 Z powyższego wynika, że ponieważ argumentacja podniesiona w ramach trzeciej części zarzutu pierwszego została podniesiona po raz pierwszy przed Trybunałem, należy ją odrzucić jako niedopuszczalną.

W przedmiocie części pierwszej

– *Argumentacja stron*

43 W części pierwszej zarzutu pierwszego wnosząca odwołanie twierdzi w istocie, że Sąd w pkt 64–78 zaskarżonego wyroku błędnie orzekł, iż podczas przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r. i wydania opinii komitetu doradczego zarówno Komisja, jak i przedstawiciele organów ochrony konkurencji państw członkowskich spełnili wymóg bezstronności.

44 W pierwszej kolejności, zdaniem wnoszącej odwołanie, organy te nie mogły zająć stanowisk innych niż te, które figurowały już w decyzji z 2009 r. i które zostały potwierdzone przez Sąd w wyroku z dnia 9 grudnia 2014 r., Ferriere Nord/Komisja (T-90/10, EU:T:2014:1035), a także w siedmiu innych wyrokach wydanych w 2014 r. w przedmiocie skarg wniesionych przez innych adresatów decyzji z 2009 r. na tę decyzję (zwanych dalej łącznie „wyrokami z 2014 r.”), z których niektórzy stały się ostateczne.

45 W drugiej kolejności ocena Sądu, zgodnie z którą wymóg bezstronności został spełniony w odniesieniu do Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (AGCM) (urzędu ochrony konkurencji i rynku, Włochy), jest błędna i wynika z oczywistego przeinaczenia, a nawet zwykłego pominięcia oceny okoliczności faktycznych i dowodów.

46 Sąd wziął pod uwagę okoliczność, że AGCM wiedział o decyzji z 2009 r. i o wyroku z dnia 9 grudnia 2014 r., Ferriere Nord/Komisja (T-90/10, EU:T:2014:1035). Jednakże Sąd nie pominął okoliczności, że organ ten oparł się – jak dowodzi tego szereg dokumentów przedłożonych Sądowi – na tej decyzji i na tym wyroku, gdy ukarał w 2017 r. kartel dotyczący tych samych przedsiębiorstw i tego samego rodzaju zachowań co te, o których mowa w rzeczonej decyzji (zwanej dalej „decyzją AGCM z 2017 r.”). Wnosząca odwołanie podkreśla, że dwie osoby reprezentujące AGCM na przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r. odegrały decydującą rolę w postępowaniu w sprawie przyjęcia decyzji AGCM z 2017 r.

47 W świetle tych okoliczności oba założenia, na których oparł się Sąd w pkt 75 zaskarżonego wyroku, są błędne. Po pierwsze, okoliczność, że kartel, o którym mowa w decyzji AGCM z 2017 r., różnił się od kartelu, o którym mowa w spornej decyzji, była pozbawiona znaczenia. Po drugie, błędne jest również założenie, zgodnie z którym decyzja AGCM z 2017 r. nie mogła mieć wpływu na ten organ, ponieważ decyzja ta została uchylona przez sąd włoski. Uchylenie to nastąpiło bowiem po przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r., ponieważ wynikało z wyroku Tribunale amministrativo regionale del Lazio (regionalnego sądu administracyjnego dla Lacjum, Włochy) z dnia 12 czerwca 2018 r. W tych okolicznościach wnosząca odwołanie uważa, że AGCM podczas tego przesłuchania miał interes w podtrzymaniu zarzutów szczegółowych Komisji. Ponadto, gdy w dniach 27 czerwca i 1 lipca 2019 r. AGCM wydał opinię w ramach komitetu doradczego, odwołanie wniesione od tego wyroku było jeszcze w toku.

48 Po trzecie, po wydaniu wyroków z 2014 r. Komisja nie miała żadnego powodu, by ulegać wpływom jakiejkolwiek odmiennej opinii komitetu doradczego.

49 Ponadto wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd nie orzekł w przedmiocie jej argumentacji dotyczącej naruszenia zasady domniemania niewinności zawartej w pkt 123–127 skargi w pierwszej instancji. Sąd stwierdził w wyroku z dnia 9 grudnia 2014 r., Ferriere Nord/Komisja (T-90/10, EU:T:2014:1035), że wnosząca odwołanie uczestniczyła w kartelu, o którym mowa

w spornej decyzji, o czym przedstawiciele organów ochrony konkurencji państw członkowskich nie mogli nie wiedzieć ani podczas przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r., ani podczas ich późniejszych interwencji w ramach komitetu doradczego.

50 Komisja podnosi, że argumentacja ta jest niedopuszczalna, ponieważ jest w części zbyt nieprecyzyjna, a w części nowa. A w każdym razie bezzasadna.

– *Ocena Trybunału*

51 Co się tyczy dopuszczalności części drugiej zarzutu pierwszego, należy przypomnieć, po pierwsze, że z art. 256 ust. 1 akapit drugi TFUE i art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jak również z art. 168 § 1 lit. d) i art. 169 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem wynika, że odwołanie powinno precyzyjnie wskazywać zakwestionowane punkty wyroku, o uchylenie którego się wnosi, oraz argumenty prawne, które szczegółowo uzasadniają to żądanie – pod rygorem niedopuszczalności odwołania lub danego zarzutu (wyrok z dnia 11 stycznia 2024 r., Foz/Rada, C-524/22 P, EU:C:2024:23, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

52 Tym samym elementy odwołania, które nie zawierają żadnej argumentacji mającej konkretnie na celu określenie naruszenia prawa, jakim miałby być dotknięty zaskarżony wyrok, nie spełniają tego wymogu i należy je odrzucić jako niedopuszczalne (wyrok z dnia 22 czerwca 2023 r., YG/Komisja, C-818/21 P, EU:C:2023:511, pkt 105 i przytoczone tam orzecznictwo).

53 Po drugie, strona wnosząca odwołanie może w odwołaniu podnieść przed Trybunałem zarzuty i argumenty, których źródłem jest sam zaskarżony wyrok i których przedmiotem jest podważenie zasadności tego wyroku pod względem prawnym (wyrok z dnia 6 lipca 2023 r., EBI i Komisja/ClientEarth, C-212/21 P i C-223/21 P, EU:C:2023:546, pkt 96 i przytoczone tam orzecznictwo).

54 W niniejszej sprawie, o ile w tytule zarzutu pierwszego oraz w odniesieniu do przesłuchania z dnia 23 kwietnia 2018 r. i opinii komitetu doradczego wnosząca odwołanie odnosi się do naruszenia art. 266 TFUE i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”), o tyle nie wyjaśnia ona powodów, dla których przepisy te mogłyby uzasadniać zarzut szczegółowy dotyczący braku bezstronności członków komitetu doradczego i Komisji, wbrew orzecznictwu przytoczonemu w pkt 51 niniejszego wyroku. Wynika stąd, że tę część zarzutu należy odrzucić jako niedopuszczalną w zakresie, w jakim dotyczy ona naruszenia wspomnianych przepisów.

55 Natomiast zarzut szczegółowy dotyczący naruszenia zasady domniemania niewinności, ustanowionej w art. 48 ust. 1 Karty i w art. 6 ust. 2 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), został przedstawiony w sposób wystarczająco jasny, aby zrozumieć, że wnosząca odwołanie twierdzi, iż Sąd nie wydał rozstrzygnięcia w przedmiocie części jej skargi w pierwszej instancji. Ten zarzut szczegółowy jest zatem dopuszczalny.

56 Ponadto wnosząca odwołanie podniosła przed Sądem, że biorąc pod uwagę decyzję AGCM z 2017 r., przedstawicieli AGCM, – którzy uczestniczyli w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r. i w pracach komitetu doradczego dotyczących wydania spornej decyzji – nie można uznać za obiektywnych i bezstronnych. Tymczasem z pkt 75 zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd oddalił ten zarzut ze względu na fakt, iż wyrok Tribunale amministrativo regionale del Lazio (regionalnego sądu administracyjnego dla Lacjum) z 2017 r. stwierdził następnie nieważność

decyzji AGCM z dnia 12 czerwca 2018 r. W związku z tym zgodnie z orzecznictwem przytoczony w pkt 53 niniejszego wyroku, dopuszczalne jest zakwestionowanie tej oceny w ramach odwołania, powołują się na istotne znacznie daty wydania tego wyroku.

57 Co do istoty sprawy należy zauważyć, że Sąd przede wszystkim przypomniał w pkt 64–66 zaskarżonego wyroku, iż ponieważ wyrok z dnia 9 grudnia 2014 r., Ferriere Nord/Komisja (T-90/10, EU:T:2014:1035), został uchylony przez Trybunał, zniknął on z porządku prawnego Unii. Następnie Sąd orzekł w pkt 71 i 72 zaskarżonego wyroku, że „możliwa znajomość wcześniej przyjętego rozwiązania i ewentualnie potwierdzona w wyroku Sądu, który został następnie uchylony przez Trybunał w wyniku odwołania, jest nierozerwalnie związana z obowiązkiem wyciągnięcia konsekwencji z uchylenia". Zdaniem Sądu uznanie, że wiedza ta może „sama w sobie stanowić przeszkodę dla wznowienia postępowania", byłoby niezgodne z art. 266 TFUE, który w przypadku stwierdzenia nieważności na podstawie art. 263 TFUE nakłada na instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii obowiązek podjęcia środków zapewniających wykonanie wydanych wobec nich wyroków, nie zwalniając ich jednak z zadania polegającego na zapewnieniu stosowania prawa Unii w dziedzinach należących do ich kompetencji. Wreszcie Sąd uznał w pkt 73 tego wyroku, że w takich okolicznościach wznowienie postępowania byłoby zakazane tylko wtedy, gdyby za pomocą konkretnych dowodów wnosząca odwołanie mogła wykazać, że bezstronność przedstawicieli organów ochrony konkurencji państw członkowskich i Komisji „została rzeczywiście naruszona w sposób negatywny".

58 Ocena ta w żaden sposób nie narusza prawa.

59 Prawo do dobrej administracji ustanowione w art. 41 karty, przewiduje, że każdy ma prawo w szczególności do bezstronnego rozpatrzenia swojej sprawy przez instytucje Unii Europejskiej. Ten wymóg bezstronności obejmuje z jednej strony subiektywną bezstronność, rozumianą w ten sposób, że żaden pracownik danej instytucji zajmujący się tą sprawą nie może w jakikolwiek sposób okazywać stronniczości lub osobistych uprzedzeń, a z drugiej strony obiektywną bezstronność, rozumianą w ten sposób, że po stronie instytucji muszą istnieć dostateczne gwarancje, by wykluczyć w tym względzie wszelkie uzasadnione wątpliwości (wyrok z dnia 1 lutego 2024 r., Scania i in./Komisja, C-251/22 P, EU:C:2024:103, pkt 70 i przytoczone tam orzecznictwo).

60 W niniejszej sprawie, z wyjątkiem przypadku AGCM, argumentacja wnoszącej odwołanie dotyczy jedynie obiektywnej bezstronności przedstawicieli organów ochrony konkurencji państw członkowskich i Komisji.

61 Nawet przy założeniu, że wymóg bezstronności przewidziany w art. 41 Karty ma zastosowanie również do przedstawicieli organów ochrony konkurencji państw członkowskich, gdy uczestniczą oni w przesłuchaniu i gdy wnoszą wkład do opinii, która ma zostać wydana przez komitet doradczy w przedmiocie projektu decyzji Komisji w sprawach z zakresu konkurencji, sama wiedza tych przedstawicieli o wcześniejszej decyzji Komisji, utrzymanej w mocy wyrokiem Sądu, a następnie uchylonej przez Sąd, nie jest – sama w sobie i przy braku jakiegokolwiek innego obiektywnego czynnika – wystarczająca aby wzbudzić u osób trzecich uzasadnioną wątpliwość co do istnienia jakichkolwiek uprzedzeń po stronie tych przedstawicieli. Członkowie komitetu doradczego uczestniczący w przesłuchaniu i uczestniczący w opracowaniu opinii tego komitetu na temat projektu decyzji Komisji w dziedzinie konkurencji nie mają obowiązku uwzględnienia takiej wcześniejszej decyzji. Sama wiedza o takiej decyzji nie może zatem sama w sobie budzić uzasadnionych wątpliwości co do istnienia ewentualnego uprzedzenia ze strony członków tego komitetu.

62 To samo dotyczy, w jeszcze większym stopniu, Komisji. Argumentacja wnoszącej odwołanie, gdyby została przyjęta, skutkowałby zakazem wznowienia przez tę instytucję postępowania po stwierdzeniu nieważności orzeczenia Sądu lub Trybunału, nawet w sytuacji takiej jak rozpatrywana w niniejszej sprawie, nawet w przypadku braku konkretnych dowodów mogących wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jej bezstronności. Taki zakaz byłby, jak słusznie zauważył Sąd, niezgodny z art. 266 TFUE, który w przypadku stwierdzenia nieważności aktu nakłada na instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii, które wydały ten akt, obowiązek podjęcia środków zapewniających wykonanie wyroków wydanych w tym zakresie, nie wykluczając możliwości wydania nowego aktu, pozbawionego wad stwierdzonych przez sąd Unii. Ponadto takie rozwiązanie uniemożliwiłoby Komisji wykonywanie jej zadania polegającego na zapewnieniu stosowania, w dziedzinach należących do jej kompetencji, prawa konkurencji Unii.

63 Co się tyczy podnoszonego braku bezstronności AGCM, wnosząca odwołanie podnosi, że wydając decyzję z 2017 r. organ ten oparł się na decyzji z 2009 r. i wyrokach z 2014 r.

64 Tymczasem z dowodów przedstawionych w tym względzie przez wnoszącą odwołanie wynika, że decyzja z 2009 r. i wyroki z 2014 r., mimo że wspomniane w decyzji AGCM z 2017 r., nie stanowią jednej z podstaw tej decyzji. Ponadto twierdzenia wnoszącej odwołanie dotyczące braku obiektywizmu lub bezstronności AGCM nie zostały przedstawione w sposób jasny w skardze w pierwszej instancji. W tych okolicznościach Sąd ani nie przeinaczył okoliczności faktycznych i dowodów, ani nie orzekł w przedmiocie argumentacji wnoszącej odwołanie.

65 Co się tyczy zarzutu szczegółowego, zgodnie z którym Sąd nie orzekł w przedmiocie argumentacji dotyczącej naruszenia zasady domniemania niewinności, należy zauważyć, że wnosząca odwołanie podniosła w pierwszej instancji, iż Sąd, w wyroku z dnia 9 grudnia 2014 r., Ferriere Nord/Komisja (T-90/10, EU:T:2014:1035), stwierdził już jej udział w kartelu, wobec czego przedstawiciele organów ochrony konkurencji państw członkowskich podczas przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r. i późniejszych prac komitetu doradczego nie mogli domniemywać jej niewinności. Ten zarzut szczegółowy pokrywa się zatem z argumentacją, w ramach której wnosząca odwołanie podnosiła ogólniej, że organy te nie były bezstronne. Ponieważ Sąd oddalił tę argumentację w całości, nie miał obowiązku wypowiedzenia się w przedmiocie tego zarzutu szczegółowego. Należy zauważyć w tym względzie, że wnosząca odwołanie nie przedstawiła żadnego argumentu mającego konkretnie na celu uzupełnienie jej zarzutu dotyczącego poszanowania domniemania niewinności.

66 Jak stąd wynika, zarzut drugi odwołania należy w części odrzucić jako niedopuszczalny, a w części oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie części drugiej

– *Argumentacja stron*

67 W części drugiej zarzutu pierwszego wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd, oddalając w pkt 79–157 zaskarżonego wyroku jej argumentację opartą na niekompletnym charakterze przesłuchania z dnia 23 kwietnia 2018 r., z uwagi na fakt, że Komisja nie wezwała Rivy, Leali, IRO, Lucchini, związki i Ansfer, naruszył prawo. W szczególności Sąd błędnie odpowiedział na pytanie, czy Komisja w związku z tym przesłuchaniem w jakikolwiek sposób, poza naruszeniem obowiązujących ją przepisów, naruszyła prawo wnoszącej odwołanie do obrony.

68 W pierwszej kolejności, co się tyczy spółki Riva, wnosząca odwołanie podnosi, że to przedsiębiorstwo będące adresatem spornej decyzji zostało zmuszone do rezygnacji z udziału w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r. Ze względu na czas, jaki upłynął od rozpatrywanych okoliczności faktycznych, żaden z pracowników spółki Riva nie był bowiem w stanie powołać się na użyteczne informacje na poparcie zarzutów szczegółowych Komisji. Wnosząca odwołanie podkreśla, że to nie nieobecność spółki Riva podczas przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r. leży u podstaw naruszenia jej prawa do obrony, lecz nadzwyczaj długi czas trwania postępowania. W rezultacie ten nadmiernie długi okres uniemożliwił komitetowi doradczemu wysłuchanie spółki Riva i pełne zrozumienie kontekstu i obrony związanej z kartelem, który Komisja zamierzała ukarać.

69 W drugiej kolejności, co się tyczy sytuacji przedsiębiorstw i stowarzyszeń, które zdaniem wnoszącej odwołanie powinny były zostać wysłuchane w dniu 23 kwietnia 2018 r. w charakterze zainteresowanych osób trzecich zgodnie z art. 27 ust. 3 zdanie drugie rozporządzenia nr 1/2003 i art. 13 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 773/2004, wnosząca odwołanie twierdzi, po pierwsze, że Sąd oddalił w pkt 102 zaskarżonego wyroku jej argumentację dotyczącą naruszenia prawa do obrony wynikającego z nieobecności Leali, IRO i związku, opierając się na okolicznościach nieistotnych dla sprawy.

70 Z drugiej strony wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd niesłusznie uznał, iż Komisja skutecznie uznała, że Lucchini i Ansfer nie miały statusu zainteresowanych osób trzecich.

71 Ocena Sądu dotycząca Lucchini była arbitralna, sztywna i formalistyczna. Nie pozwalała ona bowiem zrozumieć, dlaczego wniosek Lucchini o zezwolenie jej jako stronie postępowania na udział w wysłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r. nie mógł być interpretowany w ten sposób, że przedsiębiorstwo to chciało zostać wezwane jako zainteresowana osoba trzecia.

72 W odniesieniu do statusu Ansfer jako zainteresowanej osoby trzeciej wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd orzekł w sposób wewnętrznie sprzeczny, zniekształcił i arbitralnie ocenił okoliczności faktyczne. Podnosi ona w tym względzie trzy zarzuty szczegółowe.

73 Po pierwsze, uzasadnienie przedstawione w pkt 126–128 zaskarżonego wyroku jest wewnętrznie sprzeczne. Stwierdziwszy bowiem, że jest uzasadnione, aby podmiot, którego status zainteresowanej osoby trzeciej został uznany na wcześniejszym etapie postępowania, zachował ten status przez cały czas trwania postępowania, Sąd zbadał, czy w niniejszej sprawie Ansfer mógł zachować ten status.

74 Po drugie, uznając w pkt 129 zaskarżonego wyroku, że „Ansfer nie podtrzymał zainteresowania uczestnictwem w postępowaniu przez cały czas jego trwania”, Sąd przeinaczył motyw 110 spornej decyzji, w którym Komisja przyznała Ansfer status zainteresowanej strony trzeciej. Ponadto Sąd ograniczył w pkt 124 tego wyroku zakres zarzutu szczegółowego podniesionego w pierwszej instancji do sytuacji procesowej Ansfer w 2002 r.

75 Sąd naruszył również art. 13 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 773/2004, zgodnie z którym Komisja ma obowiązek poinformować zainteresowane osoby trzecie o charakterze i przedmiocie procedury i zaprosić je aby przedstawiły swoje argumenty podczas ustnego przesłuchania stron, do których skierowano pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Tymczasem bezsporne jest, że Komisja nie poinformowała Ansfer o wznowieniu postępowania administracyjnego w grudniu 2017 r. ani nie zaprosiła go do udziału w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r.

76 Ponadto Sąd naruszył art. 5 ust. 1 i 2 oraz art. 6 ust. 2 decyzji 2011/695/UE przewodniczącego Komisji Europejskiej z dnia 13 października 2011 r. w sprawie funkcji i zakresu uprawnień urzędnika przeprowadzającego spotkanie wyjaśniające w niektórych postępowaniach z zakresu konkurencji (Dz.U. 2011, L 275, s. 29).

77 Po trzecie, nawet przy założeniu, że Sąd słusznie uznał, iż konieczne było dokonanie oceny, czy Ansfer mógł zachować swój status zainteresowanej osoby trzeciej, rozumowanie zawarte w pkt 132–135 zaskarżonego wyroku, na podstawie którego Sąd stwierdził, że tak nie było i które opierało się w szczególności na pewnych szczególnych okolicznościach faktycznych, nie jest ani logiczne, ani rozstrzygające.

78 Przede wszystkim zdaniem wnoszącej odwołanie Ansfer nie uczestniczył bowiem w przesłuchaniu w dniu 30 września 2002 r., ponieważ nie dotyczyło ono istoty sprawy, lecz wyłącznie kwestii skutków prawnych wygaśnięcia traktatu EWWiS. Okoliczność, że stowarzyszenie to nie zabrało głosu podczas przesłuchania w dniu 13 czerwca 2002 r., jest pozbawiona znaczenia z uwagi na brak po stronie uczestników obowiązku w tym zakresie. Następnie okoliczność, że uwagi na piśmie Ansfer zostały włączone do akt sprawy, a następnie uwzględnione w projekcie spornej decyzji, nie jest w żaden sposób rozstrzygająca, zważywszy, że z drugiej strony nie było nawet potrzeby wzywania stron na nowe przesłuchanie. Wreszcie zawarta w pkt 133 zaskarżonego wyroku ocena, zgodnie z którą w interesie dobrej administracji leży „uniknięcie większej liczby interwenientów”, nie jest zrozumiała, ponieważ podmioty obecne na przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r. były nieliczne.

79 W każdym razie powyższe rozważania wyraźnie świadczą o arbitralnym charakterze oceny Komisji zatwierdzonej przez Sąd.

80 W trzeciej kolejności, co się tyczy sytuacji innych osób trzecich, o których mowa w art. 27 ust. 3 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 1/2003 i art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 773/2004, czyli osób innych niż adresaci pisma w sprawie przedstawienia zarzutów i zainteresowanych osób trzecich, takich jak Leali, IRO i związek, wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd naruszył te przepisy.

81 To samo dotyczy Lucchini. Niektórzy z adresatów decyzji z 2002 r. i 2009 r. po ogłoszeniu ich upadłości przestali istnieć, a inni pozostali poza postępowaniem w sprawie wydania zaskarżonej decyzji, nie zaskarżywszy decyzji z 2002 r. ani wyroków z 2014 r. W tych okolicznościach Komisja miała obowiązek uwzględnić wniosek Lucchini o udział w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r. Odmowa Komisji naruszyła prawo do obrony przedsiębiorstw objętych dochodzeniem, które zostały pozbawione możliwości wykorzystania zeznań Lucchini na swoją korzyść. Ponadto brak takiego przedsiębiorstwa naruszył uprawnienia członków komitetu doradczego reprezentujących organy ochrony konkurencji państw członkowskich. Komisja skorzystała zatem z przysługującego jej uznania w odniesieniu do Lucchini w sposób arbitralny, czego Sąd nie stwierdził.

82 Z analogicznych względów wnosząca odwołanie twierdzi, że Komisja miała obowiązek wezwać Ansfer do wzięcia udziału w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r. w charakterze innej osoby trzeciej, ponieważ Komisja skorzystała z przysługujących jej uprawnień dyskrecjonalnych w sposób arbitralny również w odniesieniu do tego stowarzyszenia.

83 Komisja twierdzi, że argumentacja wnoszącej odwołanie jest pod wieloma względami niedopuszczalna. Po pierwsze, argumentacja ta ma zasadniczo na celu uzyskanie od Trybunału nowej oceny okoliczności faktycznych i dowodów przedstawionych w pierwszej instancji. Po

drugie, nie opiera się ona na żadnym konkretnym zarzucie szczegółowym, lecz ogranicza się do wyrażenia wątpliwości. Po trzecie, jest ona zbyt ogólna i nie dotyczy konkretnie żadnego naruszenia prawa. Po czwarte, zarzuty szczegółowe dotyczące rzekomo arbitralnego wykonywania przez Komisję jej uprawnień dyskrecjonalnych są nowe. W każdym razie argumentacja wnoszącej odwołanie jest bezzasadna.

– *Ocena Trybunału*

84 Na wstępie należy zauważyć, że o ile wnosząca odwołanie podkreśla, iż niezależnie od kwestii, czy zainteresowane przedsiębiorstwa i stowarzyszenia miały prawo uczestniczyć w przesłuchaniu przed wydaniem spornej decyzji, przeprowadzenie przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r. w obecności organów ochrony konkurencji państw członkowskich nie umożliwiłoby tym ostatnim uzyskania pełnego obrazu kontekstu i środków obrony dotyczących kartelu, za który Komisja zamierzała ukarać, co naruszyło prawo wnoszącej odwołanie do obrony. Z jej argumentów wynika jednak, że wnosząca odwołanie twierdzi również, iż nie wzywając niektórych przedsiębiorstw lub stowarzyszeń do wzięcia udziału w przesłuchaniu, Komisja naruszyła przepisy proceduralne dotyczące przesłuchań.

85 Co się tyczy w pierwszej kolejności sytuacji spółki Riva, wnosząca odwołanie nie kwestionuje zawartego w pkt 93 zaskarżonego wyroku stwierdzenia Sądu, zgodnie z którym przedsiębiorstwo to nie żądało udział w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r. Wnosząca odwołanie nie przedstawia, wbrew wymogom wynikającym z orzecznictwa przytoczonego w pkt 52 niniejszego wyroku, żadnej argumentacji mającej konkretnie na celu określenie naruszenia prawa, jakim miałby być dotknięty zaskarżony wyrok. Część drugą zarzutu pierwszego należy zatem odrzucić jako niedopuszczalną w zakresie, w jakim dotyczy ona sytuacji spółki Riva.

86 Co się tyczy, w drugiej kolejności, sytuacji przedsiębiorstw i stowarzyszeń, które mogłyby ewentualnie zostać uznane za zainteresowane osoby trzecie, należy zauważyć, po pierwsze, że choć wnosząca odwołanie kwestionuje znaczenie uzasadnienia przedstawionego w pkt 102 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym Komisja, nie wzywając Leali, IRO i związku do udziału w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r. jako zainteresowanych osób trzecich, nie naruszyła prawa do obrony wnoszącej odwołanie, nie podnosi ona żadnego naruszenia prawa w tym względzie.

87 Po drugie, co się tyczy Lucchini, Sąd wskazał w pkt 103 zaskarżonego wyroku, że po wznowieniu postępowania w dniu 15 grudnia 2017 r. przedsiębiorstwo to zwróciło się do Komisji o zezwolenie na udział w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r. nie w charakterze zainteresowanej osoby trzeciej, lecz w charakterze strony tego postępowania, w szczególności na tej samej podstawie co wnosząca odwołanie. Sąd stwierdził z jednej strony, że Komisja nie popełniła błędu, oddalając wniosek Lucchini, a z drugiej strony, że Lucchini nie podniósł następnie, iż mógł zostać zaproszony na przesłuchanie w charakterze zainteresowanej osoby trzeciej. W pkt 104 tego wyroku Sąd wywiódł z tych ustaleń, że Komisja, rezygnując z wezwania Lucchini do udziału w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r., nie naruszyła przepisu proceduralnego mogącego mieć wpływ na wykonywanie przez wnoszącą odwołane jej prawa do obrony.

88 W tym względzie wnosząca odwołanie nie precyzuje argumentów prawnych, na podstawie których kwestionuje te punkty zaskarżonego wyroku, lecz ogranicza się do zwrócenia się do Trybunału o ponowne rozpatrzenie argumentów, które przedstawiła już Sądowi, i o dokonanie nowej oceny okoliczności faktycznych, nie powołując się na przeinaczenie okoliczności faktycznych.

89 Tymczasem zgodnie z art. 256 ust. 1 TFUE i art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości odwołanie ogranicza się do kwestii prawnych. Sąd jest wyłącznie właściwy do ustalenia i dokonania oceny istotnych okoliczności faktycznych, jak również do dokonania oceny dowodów. Ocena tych okoliczności faktycznych i dowodów nie stanowi zatem, z zastrzeżeniem przypadków ich przeinaczenia, kwestii prawnej podlegającej jako taka kontroli Trybunału w postępowaniu odwoławczym (wyrok z dnia 29 lutego 2024 r., Euranimi/Komisja, C-95/23 P, niepublikowany, EU:C:2024:177, pkt 84 i przytoczone tam orzecznictwo).

90 Ponadto argumentacja wnoszącej odwołanie, zgodnie z którą wniosek Lucchini o udział w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r. w charakterze strony postępowania powinien być interpretowany w ten sposób, że miał on również na celu, tytułem ewentualnym, udział w tym przesłuchaniu w charakterze zainteresowanej osoby trzeciej, został podniesiony po raz pierwszy w ramach niniejszego odwołania.

91 Argumentację wnoszącej odwołanie opartą na tym, że Lucchini powinna była zostać zaproszona na przesłuchanie w dniu 23 kwietnia 2018 r. jako zainteresowana osoba trzecia, należy zatem odrzucić jako niedopuszczalną w świetle orzecznictwa przytoczonego w pkt 38 i 89 niniejszego wyroku.

92 Po trzecie, jeśli chodzi o Ansfer, należy przypomnieć, że Sąd Pierwszej Instancji w pkt 130 zaskarżonego wyroku wymienił pewne okoliczności faktyczne niekwestionowane przez wnoszącą odwołanie, a mianowicie w szczególności, że w 2002 r. Ansfer, dowiedziawszy się o wszczęciu postępowania prowadzonego przez Komisję, złożył wniosek o dopuszczenie go do udziału w rozprawie w dniu 13 czerwca 2002 r. w charakterze zainteresowanej osoby trzeciej; wniosek ten został uwzględniony przez Komisję; Ansfer uczestniczyła we wspomnianym przesłuchaniu, podczas którego, bez udziału swego przedstawiciela, przedstawił uwagi na piśmie, i że na tej podstawie Ansfer został zaproszony do udziału w przesłuchaniu w dniu 30 września 2002 r. w sprawie skutków wygaśnięcia traktatu EWWiS, lecz nie odpowiedział na to zaproszenie ani nie uczestniczył w tym przesłuchaniu.

93 Opierając się na tych okolicznościach, Sąd orzekł w pkt 135 zaskarżonego wyroku, że Komisja mogła uznać, iż Ansfer zrezygnował z udziału w postępowaniu lub przynajmniej nie chciał dalej rozwijać swoich argumentów podczas przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r.

94 Nie można uwzględnić żadnego z trzech zarzutów podniesionych przez wnoszącą odwołanie przeciwko tej ocenie, wymienionych w pkt 73–79 niniejszego wyroku.

95 Wbrew temu, co podnosi wnosząca odwołanie w swoim pierwszym zarzucie szczegółowym, rozumowanie Sądu przedstawione w pkt 126–128 zaskarżonego wyroku nie wykazuje żadnej wewnętrznej sprzeczności. Po potwierdzeniu w pkt 126 i 127 tego wyroku zasady, zgodnie z którą podmiot, któremu przyznano status zainteresowanej osoby trzeciej, zachowuje ten status przez cały czas trwania postępowania, nawet jeżeli postępowanie zostało przerwane przez postępowanie sądowe, które doprowadziło do wydania wyroków stwierdzających nieważność, Sąd podkreślił w pkt 128 tego wyroku, że konieczne jest ustalenie, czy w świetle okoliczności faktycznych sprawy w przypadku Ansfer było inaczej.

96 Jeśli chodzi o drugi zarzut szczegółowy wnoszącej odwołanie, prawdą jest, że ustalenie zawarte w pkt 129 zaskarżonego wyroku i podsumowane w pkt 74 niniejszego wyroku, zgodnie z którym wnosząca odwołanie przyznała, że Ansfer nie podtrzymał swojego interesu w uczestnictwie

w postępowaniu przez cały czas, nie odzwierciedla dokładnie argumentów wnoszącej odwołanie w pierwszej instancji. Twierdziła ona bowiem, że Ansfer podtrzymał ten status i w związku z tym powinien zostać zaproszony do udziału w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r.

97 Niemniej jednak z kontekstu, w jaki wpisuje się to stwierdzenie, wynika, że Sąd nie przeinaczył istoty argumentacji wnoszącej odwołanie. W pkt 123 i 125 zaskarżonego wyroku Sąd przypomniał bowiem, że wnosząca odwołanie podniosła, iż Ansfer uzyskał status zainteresowanej osoby trzeciej i nie utracił go w toku postępowania.

98 W pkt 129 zaskarżonego wyroku sformułowanie „bez sprzeciwu ze strony skarżącej" można rozumieć jako odnoszące się do okoliczności faktycznych wymienionych w pkt 130 tego wyroku i streszczonych w pkt 92 niniejszego wyroku. Tymczasem okoliczności te nie zostały rzeczywiście zakwestionowane przez wnoszącą odwołanie. Zarzucany przez wnoszącą odwołanie błąd wynika zatem z błędnego zrozumienia zaskarżonego wyroku i nie może prowadzić do uchylenia jego sentencji.

99 Ponadto wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd w pkt 129 zaskarżonego wyroku przeinaczył motyw 110 spornej decyzji. Argument ten wynika jednak z błędnego rozumienia tego motywu. Wspomniany motyw ogranicza się bowiem do stwierdzenia, że urzędnik przeprowadzający spotkanie wyjaśniające w pewnym momencie uznał, iż Ansfer jest zainteresowaną osobą trzecią, lecz nie wypowiada się w kwestii, czy stowarzyszenie to, po wznowieniu postępowania, zachowało ten status, w szczególności w celu przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r.

100 Ponadto wnosząca odwołanie utrzymuje, że w pkt 124 zaskarżonego wyroku Sąd przeinaczył jej argumentację przedstawioną w pierwszej instancji, ograniczając jej zakres wyłącznie do sytuacji proceduralnej istniejącej w 2002 r. Jednakże w pkt 125 tego wyroku Sąd wyjaśnił, że wnosząca odwołanie podniosła, iż przyznany Ansfer status zainteresowanej osoby trzeciej powinien był skłonić Komisję do wezwania tego stowarzyszenia na przesłuchanie w dniu 23 kwietnia 2018 r. W związku z tym argument przytoczony przez wnoszącą odwołanie opiera się na błędnym rozumieniu zaskarżonego wyroku.

101 W tym kontekście argumentu wnoszącej odwołanie nie można rozumieć jako zmierzającego również do podważenia podstaw, na których Sąd orzekł, że Komisja mogła nie poinformować Ansfer o wznowieniu postępowania administracyjnego w grudniu 2017 r. Uzasadnienie to, które znajduje się w pkt 108–122 zaskarżonego wyroku, nie zostało bowiem zakwestionowane w odwołaniu, ponieważ wnosząca odwołanie ogranicza się do twierdzenia, że uzasadnienie to jest pozbawione znaczenia.

102 Należy również zauważyć, że wnosząca odwołanie ograniczyła się do stwierdzenia, iż Sąd naruszył przepisy art. 5 ust. 1 i 2 oraz art. 6 ust. 2 decyzji 2011/695 w sprawie urzędnika przeprowadzającego spotkanie wyjaśniające, nie wskazując jednak w precyzyjny sposób punktów zaskarżonego wyroku, które zamierzała w ten sposób zakwestionować, oraz argumentów prawnych, które szczegółowo uzasadniają tę krytykę, z naruszeniem przepisów, o których mowa w pkt 51 niniejszego wyroku.

103 Wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, ocena dokonana przez Sąd w pkt 133 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którą uniknięcie mnożenia się interwenientów leżało w interesie dobrej administracji, nie jest pozbawiona sensu. Z pkt 134 tego wyroku wynika bowiem, że to właśnie w świetle tej oceny Sąd wskazał, iż Ansfer został wezwany do udziału w przesłuchaniach

w 2002 r. w charakterze zainteresowanej osoby trzeciej. Natomiast z zaskarżonego wyroku nie wynika, że Sąd oparł się na tej ocenie, aby orzec, iż Komisja nie popełniła błędu, uznając, że Ansfer utracił następnie ten status.

104 Co się tyczy trzeciego zarzutu szczegółowego, Sąd nie naruszył prawa, uznając, że podmiot, który został uznany za zainteresowaną osobę trzecią, może następnie utracić ten status, w szczególności w zależności od swojego zachowania.

105 Wnosząca odwołanie, pod pozorem zarzutu naruszenia prawa, zwraca się w rzeczywistości do Sądu o ponowną ocenę okoliczności faktycznych, o których mowa w pkt 92 niniejszego wyroku, nie twierdząc, że zostały one przeinaczone. Zgodnie z przepisami przypomnianymi w pkt 89 niniejszego wyroku trzeci zarzut szczegółowy należy zatem odrzucić jako niedopuszczalny.

106 Ponadto, kwestionując arbitralny charakter dokonanej przez Komisję oceny sytuacji Ansfer, wnosząca odwołanie podnosi w ramach niniejszego odwołania nowy argument prawny, który należy zatem odrzucić jako niedopuszczalny na podstawie przepisów dotyczących postępowania odwoławczego, które zostały przypomniane w pkt 38 niniejszego wyroku.

107 W trzeciej kolejności, jeśli chodzi o sytuację innych osób trzecich, wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd, potwierdzając decyzję Komisji o niezaproszeniu w tym charakterze Leali, IRO, Lucchini, związku i Ansfer na przesłuchanie w dniu 23 kwietnia 2018 r., błędnie zastosował art. 27 ust. 3 zdanie pierwsze rozporządzenia nr 1/2003 i art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 773/2004.

108 Przepisy te przewidują, jak wynika z ich brzmienia, możliwość, a nie obowiązek, by Komisja, po pierwsze, wysłuchała osoby fizyczne lub prawne inne niż osoby objęte postępowaniem i zainteresowane osoby trzecie, a po drugie, wezwała je do przedstawienia na piśmie swojego stanowiska oraz do wzięcia udziału w przesłuchaniu stron, do których skierowano pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Wynika stąd, jak wskazał Sąd w pkt 149 zaskarżonego wyroku, że Komisja dysponuje pewnym zakresem uznania przy ustalaniu, czy udział tych osób trzecich może być użyteczny. W konsekwencji naruszenie tych przepisów można stwierdzić tylko wtedy, gdy zostanie wykazane, że Komisja w sposób oczywisty przekroczyła granice przysługujących jej uprawnień dyskrecjonalnych.

109 Tymczasem wnosząca odwołanie nie podnosi, że tak było w przypadku Leali, IRO i związku.

110 Prawdą jest, że wnosząca odwołanie twierdzi, iż Komisja wykonała swoje uprawnienia dyskrecjonalne w sposób arbitralny w stosunku do Lucchini i Ansfer. Jednakże ze względu na to, że argumentacja ta została podniesiona po raz pierwszy w ramach niniejszego odwołania, należy ją uznać za niedopuszczalną w świetle orzecznictwa przytoczonego w pkt 38 niniejszego wyroku.

111 Wnosząca odwołanie podnosi ponadto, że Sąd naruszył prawo, nie badając, czy Komisja w jakikolwiek inny sposób niż poprzez naruszenie wiążącego ją przepisu naruszyła jej prawo do obrony. Należy zauważyć, że w pkt 156 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, że wnosząca odwołanie „nie wykazała, że utrudniano jej wykonywanie prawa do obrony, niezależnie od naruszenia przepisu, z powodu nieobecności niektórych przedsiębiorstw lub osób trzecich na przesłuchaniu [w dniu 23 kwietnia 2018 r.]”

112 Taka przeszkoda w wykonywaniu jej prawa do obrony nie została również wykazana przez wnoszącą odwołanie w odwołaniu.

113 Prawdą jest, że obecność Leali, IRO, Lucchini, związku i Ansfer na tym przesłuchaniu mogła być użyteczna w tym znaczeniu, że mogła ona przedstawić komitetowi doradczemu pełniejszą wizję kontekstu i środków obrony odnoszących się do kartelu. Jednakże to hipotetyczne stwierdzenie nie wystarcza do wykazania naruszenia prawa wnoszącej odwołanie do obrony.

114 Jak stąd wynika, zarzut drugi odwołania należy w części odrzucić jako niedopuszczalny, a w części oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie części czwartej

– *Argumentacja stron*

115 W czwartej części zarzutu pierwszego wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd naruszył prawo, orzekając w pkt 163–195 zaskarżonego wyroku, po pierwsze, że dwóch członków komitetu doradczego, którzy nie uczestniczyli w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r., dysponowało informacjami niezbędnymi do podjęcia decyzji na podstawie pełnej znajomości sprawy, mimo braku zapisu dźwiękowego przesłuchania, a po drugie, że nieobecność na przesłuchaniu organu ochrony konkurencji będącego sprawozdawcą, nie miała wpływu na opinię tego komitetu.

116 W pkt 185 zaskarżonego wyroku Sąd przypomniał, że zgodnie z orzecznictwem, jeżeli istotne i nieznane dowody nie zostały przekazane komitetowi doradczemu, należy uznać, że komitet ten nie był w stanie wydać opinii na podstawie pełnej znajomości sprawy. Zdaniem wnoszącej odwołanie, taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie. Wnosząca odwołanie twierdzi, że jej uwagi ustne podczas przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r. zostały jedynie częściowo uwzględnione w dokumentach przekazanych komitetowi doradczemu. I tak podczas tego przesłuchania poruszyła ona w szczególności kwestię ówczesnej sytuacji sektora metalurgicznego.

117 Nie porównując treści załączników A.7 i E.1 przedstawionych w ramach postępowania w pierwszej instancji, Sąd nie zbadał dowodów, a przynajmniej przeinaczył niektóre dokumenty zawarte w aktach sprawy. W tych okolicznościach wnosząca odwołanie uważa, że ponieważ komitet doradczy nie dysponował zapisem dźwiękowym przesłuchania, nie miał on dostępu do istotnych i nieznanych dowodów.

118 Jeśli chodzi o zarzut szczegółowy dotyczący nieobecności podczas przesłuchania organu ochrony konkurencji będącego sprawozdawcą, wnosząca odwołanie przyjmuje do wiadomości wyrok, na którym Sąd oparł się w pkt 194 zaskarżonego wyroku, aby orzec, że obecność tego organu na przesłuchaniu nie była wymagana, zwracając się jednocześnie do Trybunału o „wyjaśnienie tej kwestii”. Podnosi ona w tym względzie, że w sprawie, w której zapadł ten wyrok, organy ochrony konkurencji państw członkowskich otrzymały kopię protokołu przesłuchania, co nie miało miejsca w niniejszej sprawie. Ponadto, biorąc pod uwagę pozycję organu ochrony konkurencji będącego sprawozdawcą w ramach komitetu doradczego, nielogiczne byłoby uznanie, że organ ten może potwierdzić prawidłowość przesłuchania, w którym nie uczestniczył.

119 Komisja utrzymuje, że argumentacja wnoszącej odwołanie jest niedopuszczalna, a w każdym razie bezzasadna.

– *Ocena Trybunału*

120 W pierwszej kolejności wnosząca odwołanie twierdzi w istocie, że podczas przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r. przedstawiła ustnie istotne i nieznane dowody. Wobec nieobecności dwóch członków komitetu doradczego podczas tego przesłuchania i wobec braku jego rejestracji, komitet ten nie wydał opinii na podstawie pełnej znajomości sprawy.

121 Należy zauważyć, że w pkt 186 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził, że w niniejszej sprawie wnosząca odwołanie nie zarzuciła, że nieujawnienie zapisu dźwiękowego tego przesłuchania mogłoby wprowadzić komitet doradczy w błąd co do istotnych kwestii, oraz że nie przedstawiła ona żadnych wskazówek co do istnienia jakichkolwiek rozbieżności między jej pisemnymi odpowiedziami na pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, przekazanymi komitetowi, a jej ustnymi uwagami przedstawionymi podczas tego przesłuchania.

122 Tymczasem wnosząca odwołanie nie zakwestionował w odwołaniu tychże punktów zaskarżonego wyroku. Wynika z tego, że argumentacja oparta na podnoszonej rozbieżności między jej ustną wystąpieniem podczas przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r. a treścią dokumentów znajdujących się w posiadaniu komitetu doradczego została podniesiona po raz pierwszy przed Trybunałem, a zatem jest niedopuszczalna zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 38 niniejszego wyroku.

123 Prawdą jest, że wnosząca odwołanie kwestionuje uzasadnienie przedstawione w pkt 187 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym analiza akt sprawy nie wykazała żadnej poszlaki mogącej poddać w wątpliwość fakt, że komitet doradczy rzeczywiście dysponował na swoim posiedzeniu informacjami niezbędnymi do prowadzenia obrad. Tymczasem pod pozorem zarzutu przeinaczenia dowodów i dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy wnosząca odwołanie w rzeczywistości ograniczyła się do ogólnego odniesienia się do dwóch dokumentów znajdujących się w aktach i do powołania jakoby nowych kwestii, które podniosła w toku przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r., nie przedstawiając żadnych szczegółów mogących potwierdzić istnienie takiego przeinaczania. W szczególności wnosząca odwołanie twierdzi, że podczas tego przesłuchania poruszyła kwestię ówczesnej sytuacji sektora metalurgicznego, również w świetle zawiadomienia o wszczęciu postępowania opublikowanego w marcu 2018 r., dotyczącego dochodzenia w celu przyjęcia środków ochronnych w odniesieniu do przywozu wyrobów stalowych. Jednakże twierdzenie to nie wystarcza do wykazania, że jej ustne oświadczenia złożone podczas tego przesłuchania zawierały dowody istotne i nieznane w stosunku do treści dokumentów, które zostały przekazane komitetowi doradczemu.

124 W drugiej kolejności wnosząca odwołanie ogranicza się do zwrócenia się do Trybunału o udzielenie „wyjaśnień”, nie podnosząc jednak argumentów prawnych, które szczegółowo uzasadniają jej żądanie uchylenia zaskarżonego wyroku, wbrew obowiązkowi ciążącemu na niej na mocy orzecznictwa, o którym mowa w pkt 51 niniejszego wyroku.

125 Podobnie wnosząca odwołanie podnosi, że nielogiczne byłoby uznanie, iż organ ochrony konkurencji będący sprawozdawcą może świadczyć o prawidłowości przesłuchania, w którym nie uczestniczył, nie przedstawiając żadnego argumentu prawnego mającego konkretnie na celu podważenie uzasadnienia przedstawionego w pkt 192 i 193 zaskarżonego wyroku.

126 Z powyższego wynika, że część czwartą zarzutu pierwszego, a tym samym zarzut pierwszy w całości, należy w części odrzucić jako niedopuszczalne, a w części oddalić jako bezzasadne.

W przedmiocie zarzutu piątego

Argumentacja stron

127 W zarzucie piątym wnosząca odwołanie twierdzi, że uzasadnienie przedstawione w pkt 349–367 zaskarżonego wyroku, w którym Sąd oddalił zarzut niezgodności z prawem dotyczący art. 25 rozporządzenia nr 1/2003, narusza prawo.

128 Po pierwsze, wnosząca odwołanie przypomina, że przepis ten przewiduje, iż w przypadku przerwania biegu przedawnienia przedawnienie następuje najpóźniej w terminie dziesięciu lat. Tymczasem w niniejszym przypadku ze względu na zawieszenie biegu przedawnienia podczas postępowań sądowych postępowanie pozostało wszczęte ponad dwadzieścia lat po ustaniu zachowania noszącego znamiona naruszenia, czyli w czasie przekraczającym dwukrotność zwykłego terminu przedawnienia. Okoliczność ta dowodzi, że prawodawca Unii nie pogodził w sprawiedliwy sposób wymogów pewności prawa i poszanowania prawa.

129 Po drugie, wnioskowanie Sądu skutkowałoby zmuszeniem wnoszącej odwołanie do wyrażenia zgody na objęcie jej bezprawną karą albo uczynienia jej podmiotem postępowania nieograniczonego w czasie. Tymczasem Komisja nie powinna mieć możliwości wykorzystania swoich błędów w celu uzyskania przedłużenia nieprzekraczalnego terminu do zastosowania kar. Ponadto prawo do ochrony sądowej nie powinno zwracać się przeciwko jednostce, powodując na jej niekorzyść faktyczny brak przedawnienia uprawnienia Komisji do nakładania kar.

130 Po trzecie, wnosząca odwołanie zauważa, że w przypadku naruszenia rozsądnego terminu, zainteresowane przedsiębiorstwa mogą żądać stwierdzenia nieważności decyzji stwierdzającej naruszenie, jeżeli tylko naruszenie to utrudniło wykonanie ich prawa do obrony lub wnieść skargę o odszkodowanie. Zdaniem wnoszącej odwołanie jedynym środkiem prawnym mogącym zapewnić pełną ochronę zasady rozsądnego terminu byłoby jednak stwierdzenie nieważności decyzji wydanej w warunkach oczywistego naruszenia tego terminu, niezależnie od upływu terminu przedawnienia. Motyw 37 rozporządzenia nr 1/2003, zgodnie z którym rozporządzenie to należy interpretować i stosować z poszanowaniem praw podstawowych i zasad uznanych w Karcie, nie znajduje żadnego odzwierciedlenia w brzmieniu art. 25 tego rozporządzenia.

131 Po czwarte, w odniesieniu do zasady proporcjonalności wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd odniósł się w szczególności do wyroku z dnia 15 października 2002 r., Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582, pkt 144), podczas gdy wyrok został poddany krytyce w opinii rzecznika generalnego Y. Bota w sprawie ThyssenKrupp Nirosta/Komisja (C-352/09 P, EU:C:2010:635, pkt 183–185). Sąd nie ustosunkował się do propozycji wnoszącej odwołanie, która wezwała go do przyjęcia rozwiązania zalecanego w wspomnianej opinii.

132 Komisja kwestionuje argumentację wnoszącej odwołanie.

Ocena Trybunału

133 Jak przypomniał Sąd w pkt 354 zaskarżonego wyroku, art. 25 rozporządzenia nr 1/2003 jest wynikiem pogodzenia przez prawodawcę Unii, w ramach wykonywania przyznanych mu uprawnień, dwóch celów, które mogą wymagać podjęcia środków zmierzających w przeciwnych kierunkach, a mianowicie, z jednej strony, konieczności zapewnienia pewności prawa poprzez

zapobieganie możliwości kwestionowania w nieskończoność sytuacji utrwalonych poprzez upływ czasu, i z drugiej strony, konieczności zapewnienia przestrzegania prawa poprzez ściganie, stwierdzanie i karanie naruszeń prawa Unii.

134 W tym względzie, jak wskazał Sąd w pkt 355 i 356 zaskarżonego wyroku, prawodawca Unii, zmierzając do pogodzenia tych celów, nie przekroczył granic przysługującego mu zakresu uznania. Artykuł 25 ust. 1 lit. b) i art. 25 ust. 5 rozporządzenia nr 1/2003 przewidują bowiem w odniesieniu do ścigania naruszeń art. 101 i 102 TFUE, że przedawnienie następuje po upływie terminu pięciu lat lub, w przypadku przerwania biegu przedawnienia, najpóźniej w dniu, w którym upływa termin odpowiadający podwójnemu terminowi przedawnienia, a Komisja nie nałożyła grzywny lub okresowej kary pieniężnej. Z przepisów tych wynika, że uprawnienie tej instytucji do stosowania kar podlega ścisłym ograniczeniom.

135 Wynik takiego pogodzenia jest również zgodny z zasadą proporcjonalności, jak orzekł Sąd w pkt 359–366 zaskarżonego wyroku.

136 Prawdą jest, że w przypadku wniesienia skargi do sądu Unii bieg terminu przedawnienia pozostaje, zgodnie z art. 25 ust. 6 rozporządzenia nr 1/2003, zawieszony do czasu zakończenia tego postępowania sądowego. Jak wskazał w istocie Sąd w pkt 363 zaskarżonego wyroku, zawieszenie to chroni Komisję przed skutkami przedawnienia w sytuacjach, dotyczy sytuacji, w których bezczynność Komisji nie jest konsekwencją niedochowania przez nią staranności. Możliwość, że ze względu na takie okresy zawieszenia całkowity czas trwania postępowania przekracza – tak jak w niniejszej sprawie w istotny sposób – termin przedawnienia określony w art. 25 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1/2003 na pięć lub dziesięć lat lub, w przypadku jego przerwania, dziesięcioletni termin przewidziany w art. 25 ust. 5 tego rozporządzenia, nie pozwala uznać, że prawodawca Unii przekroczył granice przysługującego mu zakresu uznania.

137 Jak wskazał w istocie Sąd w pkt 356 zaskarżonego wyroku, jednostki, które uważają, że toczyło się wobec nich nierozsądnie długie postępowanie, mogą dochodzić stwierdzenia nieważności decyzji wydanej po zakończeniu tego postępowania, pod warunkiem, że nierozsądnie długi czas trwania postępowania był wynikiem naruszenia prawa do obrony lub w sytuacji gdy nie doszło do naruszenia prawa do obrony, poprzez wniesienie do sądu Unii skargi o odszkodowanie.

138 Okoliczność, że w niniejszym przypadku łączny czas trwania postępowania przekracza dwadzieścia lat, nie pozwala uznać, że art. 25 rozporządzenia nr 1/2003 jest niezgodny z prawem.

139 Wniosku tego nie są w stanie podważyć pozostałe argumenty wnoszącej odwołanie.

140 Po pierwsze, w świetle terminów przedawnienia przypomnianych w pkt 134 niniejszego wyroku i niezależnie od czasu trwania rozpatrywanego postępowania wnosząca odwołanie nie może twierdzić, że jest narażona na ryzyko niekończącego się ścigania przez Komisję lub na faktyczny brak przedawnienia uprawnienia tej instytucji do stosowania kar.

141 Po drugie, trudności, jakie dana jednostka mógłby napotkać, próbując wdrożyć środki zaradcze, o których mowa w pkt 137 niniejszego wyroku, niezależnie od ich znaczenia, nie mogą wystarczyć do uznania, że jedynie stwierdzenie nieważności decyzji nakładającej na nią karę stanowi skuteczny środek zaradczy w przypadku naruszenia zasady rozsądnego terminu, niezależnie od upływu terminu przedawnienia.

142 Po trzecie, wnosząca odwołanie ogranicza się do twierdzenia, że poszanowanie praw podstawowych i zasad uznanych w Karcie, choć przypomniane w motywie 37 rozporządzenia nr 1/2003, nie znajduje odzwierciedlenia w brzmieniu art. 25 tego rozporządzenia, nie przedstawiając jednak żadnych wyjaśnień w tym względzie.

143 Po czwarte, co się tyczy znaczenia wykładni zaproponowanej w pkt 183–185 opinii rzecznika generalnego Y. Bota w sprawie ThyssenKrupp Nirosta/Komisja (C-352/09 P, EU:C:2010:635), wystarczy przypomnieć, jak zresztą sama wnosząca odwołanie przyznała, że nie znajduje ona odzwierciedlenia w treści wyroku wydanego w tej sprawie ani też ogólniej w orzecznictwie Trybunału.

144 Wreszcie, o ile wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd powinien był w zaskarżonym wyroku odnieść się do tego fragmentu opinii rzecznika generalnego Y.Bota w sprawie ThyssenKrupp Nirosta/Komisja (C-352/09 P, EU:C:2010:635), a zatem nie orzekł w tym przedmiocie, należy zauważyć, że fragment ten zawierał wniosek odnoszący się nie do ważności spornych przepisów, lecz do ich wykładni. W związku z tym stanowisko wyrażone w tych pismach procesowych w żadnym wypadku nie może uzasadniać zarzutu niezgodności z prawem, o którym mowa w zarzucie piątym.

145 Wynika stąd, że pierwszą część zarzutu piątego należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie zarzutu drugiego

146 W zarzucie drugim wnosząca odwołanie kwestionuje powody, dla których Sąd w pkt 229–272 zaskarżonego wyroku uznał, że zasada rozsądnego terminu nie została naruszona.

147 Zarzut ten dzieli się na trzy części.

148 W ramach dwóch pierwszych części wnosząca odwołanie kwestionuje, po pierwsze, ocenę Sądu dotyczącą czasu trwania postępowania prowadzącego do wydania decyzji z 2009 r. i spornej decyzji, a po drugie, oceny dotyczącej całkowitego czasu trwania postępowania, który w dniu wydania tej ostatniej decyzji przekraczał 19 lat.

149 W części trzeciej kwestionuje ona ocenę Sądu, zgodnie z którą czas trwania postępowania nie naruszył jej prawa do obrony.

150 Jak przypomniał w istocie Sąd w pkt 215 zaskarżonego wyroku, naruszenie zasady dochowania rozsądnego terminu może uzasadniać stwierdzenie nieważności decyzji wydanej po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego na podstawie na art. 101 lub 102 TFUE w sytuacji gdy prowadzi ono również do naruszenia prawa do obrony danego przedsiębiorstwa (zob. podobnie wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., PROAS/Komisja, C-616/13 P, EU:C:2016:415, pkt 74–76 i przytoczone tam orzecznictwo).

151 Wynika z tego, że – jak wskazał Sąd w pkt 230 zaskarżonego wyroku – czas trwania postępowania może być podstawą do stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji, jeżeli zostaną spełnione kumulatywnie dwie przesłanki, z których pierwsza dotyczy tego, że należy uznać, iż czas trwania danego postępowania jest nierozsądnie długi, zaś druga – że przekroczenie tego rozsądnego terminu utrudniło wykonanie prawa do obrony.

152 Trzecią część zarzutu drugiego należy zbadać w świetle drugiej z tych przesłanek.

Argumentacja stron

153 W części trzeciej zarzutu drugiego wnosząca odwołanie podnosi, że wbrew ocenie dokonanej w pkt 266–272 zaskarżonego wyroku czas trwania postępowania naruszył jej prawo do obrony i wyrządził jej szkodę. W szczególności ze względu na zbyt długi czas trwania tego postępowania większość podmiotów, które mogły przedstawić dowody przydatne do jej obrony, w tym dowody odciążające, nie była w stanie wziąć udziału w przesłuchaniu w dniu 23 kwietnia 2018 r. Gdyby wszystkie zainteresowane strony mogły zostać wysłuchane co do istoty zarzutów szczegółowych przed wydaniem decyzji z 2002 r. lub decyzji z 2009 r., Komisja mogłaby wydać inną decyzję.

154 Komisja podnosi, że argumentacja ta jest niedopuszczalna, a w każdym razie bezzasadna.

Ocena Trybunału

155 Wbrew temu, co twierdzi Komisja, wnosząca odwołanie nie ogranicza się do zwrócenia się do Trybunału o ponowne zbadanie skargi wniesionej w pierwszej instancji i do nowej oceny okoliczności faktycznych, bez dokładnego wskazania błędów popełnionych w zaskarżonym wyroku. Jednakże w celu wykazania, że czas trwania postępowania spowodował naruszenie jej prawa do obrony, wnosząca odwołanie powtarza argumentację przedstawioną w ramach zarzutu pierwszego odwołania w niniejszej sprawie, który w pkt 126 niniejszego wyroku został w części odrzucony jako niedopuszczalny, a w części oddalony jako bezzasadny.

156 W związku z tym trzecią część zarzutu drugiego również należy oddalić.

157 Wynika z tego, że jedna z dwóch przesłanek, o których mowa w pkt 151 niniejszego wyroku, wymaganych do tego, by naruszenie zasady rozsądnego terminu mogło prowadzić do stwierdzenia nieważności decyzji, nie została spełniona.

158 W związku z tym zarzut drugi dotyczący naruszenia zasady rozsądnego terminu należy oddalić jako bezzasadny, bez konieczności badania pierwszej i drugiej części tego zarzutu.

W przedmiocie zarzutu trzeciego

W przedmiocie części pierwszej

– *Argumentacja stron*

159 W części pierwszej zarzutu trzeciego wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd naruszył prawo, orzekając w pkt 275–296 zaskarżonego wyroku, iż Komisja wystarczająco wyjaśniła powody, które skłoniły ją do wydania nowej decyzji nakładającej grzywnę.

160 Sąd w pkt 282–287 zaskarżonego wyroku uznał w istocie, po pierwsze, że Komisja wskazała, iż czas trwania postępowania nie naruszał zasady rozsądnego terminu i że prawo przedsiębiorstw do obrony nie zostało naruszone, ponieważ, po pierwsze, przedsiębiorstwa te mogły przedstawić swoje uwagi w przedmiocie wznowienia postępowania, a po drugie, przedstawiły one również swoje argumenty podczas przesłuchania w dniu 23 kwietnia 2018 r.; po drugie, że Komisja doszła do wniosku, iż po rozważeniu interesu ogólnego w skutecznym stosowaniu reguł konkurencji i troski o złagodzenie ewentualnych konsekwencji popełnionych przez nią błędów

proceduralnych jedynie wydanie spornej decyzji umożliwiłoby jej upewnienie się, że sprawcy naruszenia nie pozostaną bezkarni i zostaną rzeczywiście zniechęceni do podobnego zachowania w przyszłości, a po trzecie, że instytucja ta postanowiła obniżyć o 50 % kwotę nałożonych grzywien w celu złagodzenia negatywnych konsekwencji, które mogły zostać spowodowane przewlekłością postępowania.

161 Zdaniem wnoszącej odwołanie pierwszy i trzeci argument nie mają znaczenia dla weryfikacji przestrzegania przepisów art. 7 ust. 1 zdanie ostatnie rozporządzenia nr 1/2003, zgodnie z którym Komisja może stwierdzić, że naruszenie prawa konkurencji Unii zostało popełnione w przeszłości tylko wtedy, gdy Komisja ma w tym uzasadniony interes. Drugi z tych argumentów, wskazany w pkt 284–286 zaskarżonego wyroku, nie stanowi wystarczającego uzasadnienia oceny Sądu, ponieważ gdyby tylko nałożenie kary pozwalało Komisji zagwarantować, że naruszenia reguł konkurencji i powrót do naruszenia nie pozostaną bezkarne, uprawnienia dyskrecjonalne przyznane jej w tym rozporządzeniu byłby pozbawiony sensu.

162 W każdym razie wnosząca odwołanie uważa, że powody przedstawione przez Komisję w celu uzasadnienia wydania spornej decyzji i zatwierdzone przez Sąd są bezzasadne.

163 W pierwszej kolejności, w pkt 290 zaskarżonego wyroku Sąd błędnie uznał, że w motywie 567 zaskarżonej decyzji Komisja odpowiedziała na argument wnoszącej odwołanie, zarzucający jej, że nie wyjaśniła dlaczego w sytuacji, w której rynek włoski uległ głębokim przemianom w stosunku do rozpatrywanego okresu naruszenia, konieczne było nałożenie na wnoszącą odwołanie w lipcu 2019 r. kary z tytułu zachowania sprzed ponad 30 lat. Tymczasem ten motyw spornej decyzji, w którym podkreślono odstraszający skutek kary, nie wyjaśnia, dlaczego skutek ten pozostaje istotny, podczas gdy w rzeczywistości był on istotny dopiero w chwili wszczęcia przez Komisję dochodzenia w 2000 r. Motyw ten nie wyjaśnia również, dlaczego skutek odstraszający miałby być „szczególnie pożądany” na rynku takim jak włoski rynek prętów zbrojeniowych.

164 W drugiej kolejności Sąd nie stwierdził ogólnego charakteru zawartego w motywie 562 spornej decyzji twierdzenia, zgodnie z którym należy uniemożliwić przedsiębiorstwom „kontynuowanie lub powrót do antykonkurencyjnych zachowań bez ustalenia ich wcześniejszej odpowiedzialności za naruszenie”.

165 Komisja kwestionuje tę argumentację.

– *Ocena Trybunału*

166 Należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału uzasadnienie aktów wydawanych przez instytucje Unii, jakiego wymaga art. 296 TFUE, powinno być dostosowane do charakteru danego aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny tok rozumowania instytucji, która wydała akt, tak aby umożliwić zainteresowanym zaznajomienie się z podstawą rozstrzygnięcia, a właściwemu sądowi dokonanie jego kontroli (wyrok z dnia 9 listopada 2023 r., Altice Group Lux/Komisja, C-746/21 P, EU:C:2023:836, pkt 217 i przytoczone tam orzecznictwo).

167 W niniejszej sprawie Sąd nie naruszył prawa, orzekając w pkt 288 zaskarżonego wyroku, że Komisja przedstawiła szczegółowe uzasadnienie wskazujące w jasny i jednoznaczny sposób na tok rozumowania, jaki przyjęła w celu uzasadnienia wydania nowej decyzji nakładającej kary pomimo dwukrotnego stwierdzenia nieważności, które miało miejsce w przeszłości.

168 Wyjaśnienia przedstawione w tym względzie w spornej decyzji i streszczone przez Sąd w pkt 282–287 zaskarżonego wyroku wskazują bowiem w sposób wystarczająco jasny powody, które doprowadziły Komisję do wydania nowej decyzji nakładającej grzywnę.

169 W tym względzie należy, po pierwsze, zaznaczyć, że przedstawione przez wnoszącą odwołanie streszczenie tych powodów, o którym mowa w pkt 160 niniejszego wyroku, nie jest kompletne, ponieważ nie wspomina, że Sąd w pkt 285 zaskarżonego wyroku przypomniał, iż w motywach 560 i 561 spornej decyzji Komisja wskazała, że przedsiębiorstwa będące adresatami tej decyzji uczestniczyły, przez jedenaście lat – w przypadku naruszenia uznanego za jedno z najpoważniejszych ograniczeń w dziedzinie konkurencji i którego w tym kontekście nieprzyjęcie ponownie decyzji stwierdzającej udział tych przedsiębiorstw w tym naruszeniu byłoby sprzeczne z interesem ogólnym polegającym na zapewnieniu skutecznego stosowania prawa konkurencji Unii i wykraczałoby poza interes w złagodzeniu skutków ewentualnego naruszenia praw podstawowych wspomnianych przedsiębiorstw. Stwierdzenie to wystarczyło ponadto, aby wyjaśnić, że Komisja uznała, iż istnieje uzasadniony interes w wydaniu spornej decyzji w rozumieniu art. 7 ust. 1 rozporządzenia nr 1/2003.

170 Z drugiej strony, jak wskazał Sąd w pkt 280 zaskarżonego wyroku, po stwierdzeniu nieważności dwóch pierwszych decyzji wydanych przez Komisję w celu ukarania rozpatrywanego kartelu i wyjątkowo długim czasie, jaki upłynął między pierwszymi czynnościami dochodzeniowymi a wydaniem spornej decyzji, instytucja ta powinna była uwzględnić te okoliczności, gdy przedstawiła powody, dla których uznała za uzasadnione wydanie nowej decyzji nakładającej kary. Wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, rozważania zawarte w pkt 282 i 287 zaskarżonego wyroku były istotne.

171 Oceny przedstawionej w pkt 167 niniejszego wyroku nie podważa argument wnoszącej odwołanie kwestionujący uzasadnienie zaskarżonej decyzji powołujące się na spoczywający w wydaniu zaskarżonej decyzji uzasadniony interes.

172 W tym względzie należy przypomnieć, że obowiązek uzasadnienia decyzji jest istotnym wymogiem formalnym, który należy odróżnić od kwestii zasadności uzasadnienia, dotyczącej materialnej zgodności z prawem danego aktu. Uzasadnienie decyzji polega bowiem na formalnym przedstawieniu podstaw, na jakich opiera się ta decyzja. W przypadku gdy te podstawy są dotknięte błędami, błędy te stanowią wadę naruszającą materialną zgodność z prawem decyzji, lecz nie jej uzasadnienia, które może być wystarczające, nawet jeśli przedstawia niewłaściwe podstawy (wyrok z dnia 18 kwietnia 2024 r., Dumitrescu i in./Komisja i Trybunał Sprawiedliwości, od C-567/22 P do C-570/22 P, EU:C:2024:336, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).

173 Tymczasem pod pretekstem podniesienia naruszenia obowiązku uzasadnienia wnosząca odwołanie zmierza w rzeczywistości do podważenia uzasadnienia, na których opiera się sporna decyzja.

174 Argumenty te nie mogą podważyć pkt 275–296 zaskarżonego wyroku, w których Sąd orzekł, że w niniejszym przypadku Komisja nie naruszyła ciążącego na niej obowiązku uzasadnienia.

175 Wynika stąd, że pierwszą część zarzutu czwartego należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części drugiej

– *Argumentacja stron*

176 W części drugiej zarzutu trzeciego wnosząca odwołanie podnosi w istocie, że Sąd w pkt 298–302 zaskarżonego wyroku naruszył prawo i obowiązek uzasadnienia w odniesieniu do odstraszającego skutku spornej decyzji.

177 Po pierwsze, Sąd nie ustosunkował się do argumentu wnoszącej odwołanie dotyczącego okoliczności, że Consiglio di Stato (rada stanu, Włochy) potwierdziła wyrokiem z dnia 21 stycznia 2020 r. brak innego kartelu, w którym wnosząca odwołanie miała jakoby uczestniczyć. Tymczasem z wyroku tego wynika, że od 2000 r. wnosząca odwołanie prowadziła działalność z poszanowaniem reguł konkurencji, wobec czego cel odstraszający leżący u podstaw decyzji z 2002 r. został w pełni osiągnięty.

178 Po drugie, Sąd ograniczył się w pkt 298 zaskarżonego wyroku do przedstawienia ogólnych rozważań dotyczących odstraszającego skutku spornej decyzji.

179 Po trzecie, uzasadnienie zaskarżonego wyroku jest wewnętrznie sprzeczne. Z pkt 299 tego wyroku wynika bowiem, że zdaniem Sądu decyzja o nałożeniu kary w spornej decyzji znajduje uzasadnienie, z punktu widzenia skutku odstraszającego przywrócenia w następstwie stwierdzenia nieważności decyzji z 2002 r. i z 2009 r. kwoty grzywien nałożonych w tych decyzjach. Tymczasem w pkt 660 tego wyroku Sąd orzekł, że osiągnięto wobec wnoszącej odwołanie odstraszający skutek, a w każdym razie częściowo, poprzez nałożenie na nią kar w decyzji z 2002 r. i 2009 r.

180 Po czwarte, w pkt 300 i 301 zaskarżonego wyroku Sąd nie wziął pod uwagę faktu, że nałożenie dwóch kar w decyzjach z 2002 r. i z 2009 r., jak również związane z nimi koszty postępowań sądowych stanowiły już dla niej karę, w szczególności poprzez naruszenie jej dobrego imienia. W tym względzie skarżąca podnosi, że z orzecznictwa Sądu, a w szczególności z wyroku z dnia 12 grudnia 2018 r., Biogaran/Komisja, T-677/14, EU:T:2018:910, wynika, że należy mieć na względzie istotne nadszarpnięcie reputacji osoby fizycznej lub prawnej będące efektem stwierdzenia, że osoba ta uczestniczyła w naruszeniu reguł konkurencji. Ponadto uzasadnienie przedstawione w tym względzie w zaskarżonym wyroku jest podobne, ze względu na swój ogólny charakter, do braku uzasadnienia.

181 Komisja kwestionuje tę argumentację.

– *Ocena Trybunału*

182 W pierwszej kolejności należy zauważyć, że w wyroku Consiglio di Stato (rady stanu) z dnia 21 stycznia 2020 r., do którego odnosi się skarżąca, stwierdzono brak naruszenia w odniesieniu do innego kartelu, w którym wnosząca odwołanie miała uczestniczyć. W każdym razie wyrok ten nie pozwala na wykazanie, że od 2000 r. spółka ta prowadziła swoją działalność z poszanowaniem reguł konkurencji i że cel odstraszający, do którego dążyła już decyzja z 2002 r., został już w związku z tym osiągnięty. W tych okolicznościach nie można zarzucić Sądowi, że nie odniósł się do tego wyroku w zaskarżonym wyroku.

183 W drugiej kolejności należy przypomnieć, że w pkt 298 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, iż Komisja mogła uznać, ze względu na poważny charakter stwierdzonego naruszenia, że wydanie decyzji i nałożenie kary było jeszcze uzasadnione odstraszającym skutkiem, jaki ta decyzja i nałożona na nią kara mogłyby wywrzeć na rynkach. Ocena ta została wyjaśniona w pkt 299 tego wyroku, w którym Sąd podkreślił, że to właśnie konieczność zapłaty grzywny ma skutek odstraszający po stwierdzeniu nieważności decyzji z 2002 r. i z 2009 r. Wynika stąd, że pkt 298 tego wyroku w związku z jego pkt 299, daleki od przedstawienia rozważań o charakterze ogólnym, przedstawia w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie Sądu.

184 W trzeciej kolejności, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, nie ma żadnej sprzeczności między uzasadnieniem przedstawionym w pkt 299 i 660 zaskarżonego wyroku. O ile bowiem Sąd uznał w tym ostatnim punkcie, zawartym w części zaskarżonego wyroku, w której Sąd zbadał w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania, czy należało przyznać dodatkową obniżkę grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie, że decyzje z 2002 r. i z 2009 r. miały już pewien skutek odstraszający, o tyle z kontekstu, a w szczególności z pkt 658, 659 i 661 tego wyroku jasno wynika, że Sąd był zdania, iż cel polegający na odstraszaniu nie został w pełni osiągnięty przed wydaniem spornej decyzji. W tych okolicznościach zastosowanie w tej decyzji kary wobec wnoszącej odwołanie można było uznać za uzasadnione ze względu na konieczność zapewnienia skutku odstraszającego, jak wskazał Sąd w pkt 299 zaskarżonego wyroku.

185 W czwartej kolejności należy zaznaczyć, że w pkt 300 i 301 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, iż nałożenie grzywny miało w niniejszym przypadku na celu nie tylko na celu nadanie tej decyzji pewnego skutku odstraszającego, ale także zapobieżenie całkowitej bezkarności przedsiębiorstw, których sprawa dotyczy.

186 Tymczasem, ponieważ stwierdzono nieważność decyzji z 2002 r. i z 2009 r., a związane z nimi grzywny zostały zwrócone wraz z odsetkami, jedynie nowa decyzja nakładająca na wnoszącą odwołanie grzywnę mogła zagwarantować, że jej udział w kartelu, o którym mowa w spornej decyzji, nie pozostanie bezkarny.

187 Co się tyczy kosztów związanych z dwoma sporami powstałymi po wydaniu decyzji z 2002 r., wystarczy zauważyć, że w wyroku z dnia 25 października 2007 r., Ferriere Nord/Komisja (T-94/03, EU:T:2007:320), Sąd obciążył Komisję kosztami poniesionymi przez wnosząca odwołanie, a w wyroku z dnia 21 września 2017 r., Ferriere Nord/Komisja (C-88/15 P, EU:C:2017:716), Trybunał obciążył Komisję kosztami poniesionymi przez wnoszącą odwołanie zarówno w postępowaniu w pierwszej instancji, jak i w postępowaniu odwoławczym zakończonym tym wyrokiem.

188 Ponadto prawdą jest, że w wyroku z dnia 12 grudnia 2018 r., Biogaran/Komisja (T-677/14, EU:T:2018:910), na który powołuje się wnosząca odwołanie, Sąd wziął pod uwagę istotne naruszenie reputacji, jakie stanowi dla osoby fizycznej lub prawnej stwierdzenie, że osoba ta uczestniczyła w naruszeniu reguł konkurencji. Jednakże ocena ta nie miała na celu wskazania, że takie naruszenie stanowi formę sankcji wynikającej ze stwierdzenia naruszenia w decyzji Komisji, lecz wyjaśnienie, dlaczego konieczne jest, aby instytucja ta przedstawiła precyzyjne i spójne dowody w celu wykazania istnienia takiego naruszenia.

189 W świetle powyższego należy stwierdzić, że Sąd nie naruszył prawa, orzekając w pkt 300 zaskarżonego wyroku, iż nałożenie grzywny w spornej decyzji miało na celu uniknięcie całkowitej bezkarności przedsiębiorstw, których sprawa dotyczy.

190 Wynika stąd, że pierwszą część zarzutu trzeciego należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części trzeciej

– *Argumentacja stron*

191 W części trzeciej zarzutu trzeciego wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd w pkt 304–307 zaskarżonego wyroku naruszył ciążący na nim obowiązek uzasadnienia, ponieważ nie ustosunkował się do jej argumentu dotyczącego naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC.

192 Komisja kwestionuje tę argumentację.

– *Ocena Trybunału*

193 W pkt 303 zaskarżonego wyroku Sąd wskazał, że wnosząca odwołanie podniosła w pierwszej instancji, iż fakt, że w toku całego postępowania posiadała ona status oskarżonego, stanowił sam w sobie wystarczającą karę. Sąd oddalił ten argument, orzekając w pkt 304 i 305 tego wyroku, że wnosząca odwołanie, biorąc pod uwagę stwierdzenie nieważności dwóch decyzji poprzedzających wydanie spornej decyzji, nie została jeszcze ukarana za dopuszczenie się naruszenia prawa konkurencji Unii i że w tych okolicznościach wydanie tej decyzji miało na celu zapewnienie, że wnosząca odwołanie zostanie rzeczywiście ukarana za to naruszenie.

194 Na poparcie trzeciej części trzeciego zarzutu odwołania wnosząca odwołanie powtarza, że została ukarana już przed wydaniem spornej decyzji, lecz nie przedstawia żadnego argumentu mającego na celu podważenie w konkretny sposób wnioskowania Sądu przedstawionego w pkt 304 i 305 zaskarżonego wyroku. Ogranicza się ona do stwierdzenia, że Sąd nie orzekł w przedmiocie jej argumentu dotyczącego naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC.

195 W tym względzie należy zauważyć, że w pkt 238 skargi wszczynającej postępowanie wnosząca odwołanie podniosła, iż fakt posiadania statusu „oskarżonego” od ponad 17 lat, czyli od momentu otrzymania pisma w sprawie przedstawienia zarzutów w marcu 2002 r., poza tym, że wypełnia znamiona naruszenia art. 6 EKPC, który stanowi obowiązek zapewnienia by „oskarżony” nie pozostawał zbyt długo w stanie niepewności co do wyniku wniesionego przeciwko niemu oskarżenia, sam w sobie stanowił dla niej poważną dolegliwą karę.

196 Tymczasem taka argumentacja miała na celu – jak wskazuje tytuł sekcji, w której się znajduje – zakwestionowanie uzasadnienia spornej decyzji, zgodnie z którym zastosowanie kary było konieczne w celu uniknięcia bezkarności przedsiębiorstw, których sprawa dotyczy. W tych okolicznościach i wobec braku jakichkolwiek wyjaśnień w tym zakresie Sąd miał prawo uznać, że powołanie się na art. 6 EKPC miało na celu jedynie wzmocnienie argumentacji wnoszącej odwołanie zmierzającej do wykazania, że została ona już ukarana przed wydaniem spornej decyzji, do której Sąd ustosunkował się w pkt 304 i 305 zaskarżonego wyroku.

197 W związku z tym Sądowi nie można zarzucić w tym względzie, że zaniechał rozpatrzenia kwestii istotnych dla rozstrzygnięcia.

198 Wynika stąd, że pierwszą część zarzutu trzeciego należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części czwartej

– *Argumentacja stron*

199 W części czwartej zarzutu trzeciego wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd, opierając się w pkt 310–315 zaskarżonego wyroku na możliwości wniesienia przez osoby trzecie powództwa odszkodowawczego do sądów krajowych, dokonał zmiany uzasadnienia, nie zbadał dokumentów znajdujących się w aktach sprawy i odwrócił ciężar dowodu.

200 Komisja uważa, że ponieważ argumentacja ta jest skierowana przeciwko uzasadnieniu przedstawionemu tytułem uzupełnienia w zaskarżonym wyroku, należy ją oddalić jako pozbawioną znaczenia dla sprawy. W każdym razie czwarta część zarzutu jest bezzasadna.

– *Ocena Trybunału*

201 W pkt 301 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, że ze względu na wagę i czas trwania naruszenia stwierdzonego przez Komisję cel polegający na uniknięciu całkowitej bezkarności przedsiębiorstw, których sprawa dotyczy, wystarcza sam w sobie, aby uzasadnić w niniejszej sprawie przyjęcie decyzji o zastosowaniu kary.

202 Ta ocena Sądu nie została zakwestionowana przez wnoszącą odwołanie.

203 Wynika stąd, że Sąd, powołując się na inne względy mogące uzasadniać wydanie spornej decyzji, takie jak na przykład zamiar ochrony prawa osób trzecich do wytoczenia powództwa odszkodowawczego przed sądami krajowymi, przedstawił te rozważania tytułem uzupełnienia w celu udzielenia wyczerpującej odpowiedzi na argumenty wnoszącej odwołanie.

204 W konsekwencji, ponieważ zarzuty szczegółowe podniesione przez wnoszącą odwołanie w ramach czwartej części zarzutu trzeciego są skierowane przeciwko uzupełniającej części uzasadnienia zaskarżonego wyroku, nie mogą one prowadzić do jego uchylenia.

205 Wobec powyższego czwartą część trzeciego zarzutu odwołania należy oddalić jako pozbawioną znaczenia dla sprawy.

W przedmiocie części piątej

– *Argumentacja stron*

206 W piątej części zarzutu trzeciego wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd, oddalając w pkt 317–323 zaskarżonego wyroku jej zarzut dotyczący naruszenia zasady proporcjonalności, oparł się na argumentach nieistotnych dla sprawy, które nie wystarczają do uzasadnienia tego oddalenia.

207 Ponadto, po piątej części odwołania następuje sekcję zatytułowaną „Uwagi końcowe”, w której wnosząca odwołanie powtarza argumentację przedstawioną w pkt 242–243 i 252–254 swojej skargi w pierwszej instancji.

208 Komisja uważa, że ta piąta część zarzutu jest niedopuszczalna ze względu na jej niejasny i ogólny charakter. Zarzut ten jest w każdym razie bezzasadny.

– *Ocena Trybunału*

209 Należy zauważyć, że wnosząca odwołanie ogranicza się do zakwestionowania znaczenia okoliczności uwzględnionych przez Sąd w pkt 317–323 zaskarżonego wyroku, nie wskazując dokładnie argumentów prawnych, które szczegółowo uzasadniają jej żądanie uchylenia tego wyroku, wbrew wymogom przypomnianym w pkt 51 niniejszego wyroku.

210 Ponadto nie spełnia tych wymogów odwołanie, które nie zawierając nawet żadnej argumentacji mającej konkretnie na celu określenie naruszenia prawa, jakim miałby być dotknięty zaskarżony wyrok ogranicza się do powtórzenia lub dosłownego odtworzenia zarzutów i argumentów, które zostały już przedstawione przed Sądem. Odwołanie takie stanowi bowiem w rzeczywistości żądanie mające na celu zwykłe zbadanie na nowo skargi przedłożonej Sądowi, co nie wchodzi w zakres kompetencji Trybunału (wyrok z dnia 9 lutego 2023 r., Boshab/Rada, C-708/21 P, EU:C:2023:84, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo).

211 Tymczasem w niniejszej sprawie w argumentacji streszczonej w pkt 207 niniejszego wyroku wnosząca odwołanie ogranicza się do powtórzenia, z wyjątkiem kilku niewielkich zmian, argumentacji, którą przedstawiła już przed Sądem.

212 Wobec powyższego piątą część trzeciego zarzutu odwołania należy odrzucić jako niedopuszczalną.

213 W związku z tym zarzut trzeci należy częściowo odrzucić jako niedopuszczalny i a częściowo oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu czwartego

Argumentacja stron

214 W zarzucie czwartym wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd, orzekając w pkt 326–342 zaskarżonego wyroku, iż zasada ne bis in idem nie stoi na przeszkodzie wydaniu spornej decyzji, błędnie zastosował tę zasadę.

215 Zdaniem wnoszącej odwołanie prawdą jest, że zasada ne bis in idem nie stoi na przeszkodzie wydaniu nowej decyzji, jeżeli nieważność poprzedniej decyzji została stwierdzona ze względu na wady formalne. Jednakże z wyroku z dnia 15 października 2002 r., Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582), wynika, że możliwość ta jest uzależniona od spełnienia warunku, iż nie wydano orzeczenia co do istoty zarzucanych czynów. Tymczasem przesłanka ta nie została spełniona w niniejszej sprawie, ponieważ Sąd orzekł co do istoty sprawy w wyroku z dnia 9 grudnia 2014 r., Ferriere Nord/Komisja (T-90/10, EU:T:2014:1035).

216 Wnosząca odwołanie podkreśla, że Sąd uznał, iż zasada ne bis in idem ma zastosowanie jedynie w przypadku podwójnej kary, co nie odpowiada okolicznościom niniejszej sprawy, ponieważ Trybunał stwierdził nieważność wyroku z dnia 9 grudnia 2014 r., Ferriere Nord/Komisja (T-90/10, EU:T:2014:1035), jak również decyzji z 2009 r. i przewidzianej w niej kary. Jednakże zdaniem wnoszącej odwołanie zasada ta stoi również na przeszkodzie kumulacji postępowań, tym bardziej gdy taka kumulacja prowadzi, jak w niniejszej sprawie, do ponownego skazania za te same czyny.

217 Ponadto Sąd błędnie uznał, że zasada ne bis in idem ma zastosowanie wyłącznie w przypadku podwójnej kary. Z art. 50 Karty wynika zatem, że zasada ta ma również zastosowanie w przypadku ponownego skazania. Osoba może bowiem zostać skazana za bezprawne zachowanie bez ponoszenia jakiejkolwiek kary.

218 Przyznając, że art. 50 Karty odnosi się do prawomocnego wyroku, wnosząca odwołanie podkreśla, że wyrok z dnia 9 grudnia 2014 r., Ferriere Nord/Komisja (T-90/10, EU:T:2014:1035), chociaż został uchylony przez Trybunał, należy uznać za prawomocny co do istoty. Z opinii rzecznika generalnego N. Wahla w sprawach Feralpi i in./Komisja (C-85/15 P, C-86/16 P i C-87/15 P, C-88/15 P i C-89/15 P, EU:C:2016:940), wynika bowiem, że odwołanie od tego wyroku należało uznać za niedopuszczalne.

219 W każdym razie nie wszystkie wyroki z 2014 r. były przedmiotem odwołań. W związku z tym ocena okoliczności faktycznych składających się na rozpatrywany kartel, które były wspólne dla wszystkich przedsiębiorstw, których sprawa dotyczy stała się ostateczna. Ocena Sądu, zgodnie z którą wyroki nie rodzą skutków dla przedsiębiorstw, które nie były stronami sporów rozstrzygniętych w tych wyrokach, jest zbyt formalistyczna i nie uwzględnia rzeczywistej istoty zasady ne bis in idem.

220 Brzmienie art. 50 Karty nie powinno być zresztą interpretowane w sposób zbyt dosłowny. Wnosząca odwołanie zauważa w tym względzie, że z wyroku z dnia 29 czerwca 2016 r., Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483), wynika, iż w przypadku umorzenia postępowania przez prokuraturę, która jednak zbadała okoliczności faktyczne, zasada ne bis in idem ma zastosowanie pomimo braku uniewinnienia oskarżonego orzeczeniem sądu.

221 Komisja kwestionuje argumentację wnoszącej odwołanie.

Ocena Trybunału

222 Artykuł 50 Karty stanowi, że „[n]ikt nie może być ponownie sądzony lub ukarany w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary, w odniesieniu do którego zgodnie z ustawą został już uprzednio uniewinniony lub za który został już uprzednio skazany prawomocnym wyrokiem na terytorium Unii.”. Zasada ne bis in idem zakazuje zatem kumulacji zarówno postępowań, jak i sankcji o charakterze karnym w rozumieniu tego artykułu za te same czyny przeciwko tej samej osobie (wyrok z dnia 14 września 2023 r., Volkswagen Group Italia i Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, EU:C:2023:663, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

223 Ponadto Trybunał orzekł już, że zasady ne bis in idem należy przestrzegać na gruncie postępowań mających na celu wymierzenie grzywien na podstawie prawa konkurencji. W dziedzinie prawa konkurencji zasada ta zabrania ponownego karania lub ścigania przedsiębiorstwa z tytułu antykonkurencyjnego zachowania, za które zostało ono ukarane lub za które nie ponosi ono odpowiedzialności, jak uznano we wcześniejszej, niepodlegającej zaskarżeniu decyzji (wyrok z dnia 22 marca 2022 r., Nordzucker i in., C-151/20, EU:C:2022:203, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).

224 W niniejszej sprawie należy zauważyć, że w dniu przyjęcia zaskarżonej decyzji nie istniała żadna decyzja dotycząca kartelu wskazanego w spornej decyzji, która nie podlegała już zaskarżeniu, a zatem stała się ostateczna. O ile bowiem w wyroku z dnia 9 grudnia 2014 r., Ferriere Nord/Komisja (T-90/10, EU:T:2014:1035), Sąd orzekł co do istoty w kwestii, czy wnosząca

odwołanie mogła zostać pociągnięta do odpowiedzialności za udział w kartelu, o którym mowa w decyzji z 2009 r., o tyle wyrok ten, będący przedmiotem odwołania do Trybunału, nie uprawomocnił się i został następnie uchylony w całości przez Trybunał, podobnie jak decyzja z 2009 r., której stwierdzono nieważność.

225 Wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, wznowienie postępowania i przyjęcie spornej decyzji nie są niezgodne z wyrokiem z dnia 15 października 2002 r., Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582).

226 Z wyroku tego wynika bowiem, jak przypomniał Sąd w pkt 331 zaskarżonego wyroku, zasada ne bis in idem zabrania przeprowadzania ponownej oceny tego, czy rzeczywiście doszło do naruszenia, jeżeli ta nowa ocena skutkowałaby nałożeniem, obok pierwszej, drugiej kary, w przypadku powtórnego przyjęcia odpowiedzialności bądź nałożeniem pierwszej kary w przypadku, gdyby odpowiedzialność odrzucona w pierwszej decyzji została stwierdzona w drugiej decyzji (wyrok z dnia 15 października 2002 r., Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582, pkt 61). Żadna z tych sytuacji nie ma miejsca w niniejszej sprawie.

227 Prawdą jest, że Trybunał dodał w pkt 62 tego wyroku, że zasada ne bis in idem nie stoi natomiast na przeszkodzie ponownemu wszczęciu postępowania dotyczącego tego samego zachowania antykonkurencyjnego, w przypadku gdy stwierdzono nieważność pierwszej decyzji ze względów formalnych, nie orzekając co do istoty zarzucanych czynów.

228 Czyniąc to, Trybunał nie wskazał jednak, że zasada ne bis in idem stoi na przeszkodzie wydaniu nowej decyzji po uchyleniu w wyniku odwołania wyroku, w którym Sąd orzekł co do istoty w przedmiocie pierwszej decyzji, i po stwierdzeniu nieważności tej pierwszej. Jak wynika bowiem z tego samego pkt 62 tego wyroku, zasada ne bis in idem może zostać naruszona tylko wtedy, gdy w sprawie zapadło już prawomocne orzeczenie co do istoty sprawy. Tymczasem, jak wskazano w pkt 224 niniejszego wyroku, w chwili przyjęcia spornej decyzji brak było właśnie takiej ostatecznej decyzji.

229 Orzecznictwo przytoczone w pkt 227 niniejszego wyroku potwierdza ponadto, że wznowienie postępowania w dziedzinie stosowania reguł konkurencji Unii, po stwierdzeniu nieważności pierwszej decyzji kończącej to postępowanie, nie prowadzi do kumulacji postępowań.

230 Wynika stąd, że Sąd słusznie uznał, iż wydanie spornej decyzji nie narusza zasady ne bis in idem.

231 Prawdą jest, że niektóre wyroki z 2014 r. dotyczące innych przedsiębiorstw stały się ostateczne, ponieważ nie były przedmiotem odwołań. Jednakże wyroki te, mimo że dotyczą tego samego kartelu za udział, w którym ścigana była wnosząca odwołanie, nie stanowią względem niej prawomocnego wyroku.

232 Podobnie, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, możliwość, że decyzja podjęta przez prokuraturę może mieć znaczenie dla stosowania zasady ne bis in idem, nie może podważyć tej oceny, ponieważ Trybunał uściślił, że w celu zastosowania tej zasady taka decyzja musi być ostateczna (wyrok z dnia 29 czerwca 2016 r., Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, pkt 52–54).

233 W świetle powyższych uwag zarzut czwarty należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu szóstego

Argumentacja stron

234 W zarzucie szóstym wnosząca odwołanie podnosi w istocie, że Sąd naruszył prawo w pkt 535–551 zaskarżonego wyroku, nie stwierdzając, że naruszenie prawa do obrony wynikało z faktu, że Komisja nie sformułowała wyraźnie w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, w uzupełniającym piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów lub w innym akcie postępowania wznowionego w 2017 r., swego zamiaru zastosowania wobec wnoszącej odwołanie okoliczności obciążającej w postaci powrotu do naruszenia, pozbawiając ją w ten sposób możliwości przedstawienia uwag w tej kwestii w toku postępowania administracyjnego.

235 Po pierwsze, Sąd nie uwzględnił orzecznictwa Trybunału, w szczególności wyroku z dnia 5 marca 2015 r., Komisja i in./Versalis i in., C-93/13 P i C-123/13 P, EU:C:2015:150, oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącego art. 6 EKPC. Po drugie, naruszył on istotne przepisy zawarte w aktach „prawa miękkiego", które narzuciła sobie Komisja, a mianowicie pkt 84, 86 i 109 komunikatu z 2011 r. Po trzecie, Sąd nie uwzględnił lub przeinaczył transkrypcję niektórych fragmentów zapisu dźwiękowego rozprawy w sprawie, w której zapadł wyrok z dnia 21 września 2017 r., Ferriere Nord/Komisja (C-88/15 P, EU:C:2017:716). Po czwarte, okoliczności faktyczne wymienione w pkt 547 i 548 zaskarżonego wyroku są, podobnie jak okoliczności wskazane w pkt 543–546 tego wyroku, pozbawione znaczenia, ponieważ pismo w sprawie przedstawienia zarzutów oraz decyzje z 2002 r. i z 2009 r. nie zawierały uzasadnienia dotyczącego powrotu do naruszenia. W każdym razie okoliczności te powinny były zostać zaktualizowane ze względu na wyjątkowo długi czas trwania postępowania. Okoliczność przedstawiona w pkt 549 zaskarżonego wyroku jest pozbawiona znaczenia, ponieważ treść pisma z dnia 15 grudnia 2017 r. w sposób oczywisty nie była zgodna z kryteriami ustanowionymi w orzecznictwie.

236 Komisja podnosi, że zarzut ten jest niedopuszczalny, a w każdym razie bezzasadny.

Ocena Trybunału

237 W pkt 538–542 zaskarżonego wyroku Sąd przedstawił kryteria pozwalające na zbadanie istnienia ewentualnego naruszenia prawa do obrony wnoszącej odwołanie w odniesieniu do uwzględnienia w stosunku do niej okoliczności powrotu do naruszenia.

238 W pkt 538 tego wyroku Sąd orzekł, odnosząc się do wyroku z dnia 5 marca 2015 r., Komisja i in./Versalis i in. (C-93/13 P i C-123/13 P, EU:C:2015:150), że w sytuacji gdy Komisja zamierza przypisać osobie prawnej odpowiedzialność za naruszenie prawa konkurencji i zamierza uwzględnić okoliczność ją obciążającą w postaci powrotu do naruszenia, pismo w sprawie przedstawienia zarzutów skierowane do tej osoby musi zawierać wszystkie informacje umożliwiające jej przygotowanie obrony, w szczególności zaś informacje mogące uzasadniać twierdzenie, że w danej sprawie przesłanki powrotu do naruszenia zostały spełnione. W pkt 539 tego wyroku Sąd przypomniał, że to właśnie w tym znaczeniu Komisja zobowiązała się w pkt 84 pisma z 2011 r. do wskazania w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów „wystarczająco szczegółowo" okoliczności, które mogą stanowić okoliczności obciążające, aby dodać w pkt 540 tego wyroku, że powrót do naruszenia należy analizować, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, jako okoliczność która może mieć taki obciążający charakter.

239 W pkt 541 zaskarżonego wyroku Sąd wyjaśnił, że obowiązek opisany w pkt 538–540 tego wyroku wynika z obowiązku przestrzegania prawa do obrony, który stanowi wyraz ogólnej zasady, zgodnie z którą w każdym postępowaniu mogącym doprowadzić do zastosowania kar, w szczególności grzywien lub okresowych kar pieniężnych, zainteresowanym przedsiębiorstwom i związkom przedsiębiorstw powinna przysługiwać możliwość skutecznego przedstawienia swojego stanowiska na temat prawdziwości i znaczenia dla sprawy podnoszonych przeciwko nim faktów, zarzutów szczegółowych i okoliczności.

240 Wreszcie w pkt 542 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, że w celu ustalenia, czy zasada prawa do obrony była przestrzegana, sądy Unii muszą wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy, aby upewnić się, że istniejący po stronie Komisji zamiar uznania naruszenia lub danej okoliczności był z punktu widzenia danego przedsiębiorstwa przewidywalny w stopniu wystarczającym, aby można było uznać, że miało ono możliwość przedstawienia swych uwag w danej kwestii.

241 Wnosząca odwołanie nie kwestionuje stanowiska Sądu.

242 Natomiast, wnosząca odwołanie twierdzi w istocie, że Sąd naruszył prawo, uznając, iż w niniejszej sprawie fakt, że Komisja miała zamiar przyjąć powrót do naruszenia jako okoliczność w stosunku do niej obciążającą, był wystarczająco przewidywalny.

243 Aby oddalić to twierdzenie, Sąd oparł się, po pierwsze, na treści pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, o którym mowa w pkt 543–546 zaskarżonego wyroku, a po drugie, na piśmie Komisji z dnia 15 grudnia 2017 r. informującym o wznowieniu postępowania administracyjnego, o którym mowa w pkt 547–549 tego wyroku.

244 Chociaż wnosząca odwołanie twierdzi, że nie domaga się przed Trybunałem dokonanie nowej oceny okoliczności faktycznych, jej argumentacja jest prawie wyłącznie skoncentrowana na treść pisma w sprawie przedstawienia zarzutów.

245 Tymczasem z pkt 547 i 548 zaskarżonego wyroku wynika, że Komisja poinformowała wnoszącą odwołanie w piśmie z dnia 15 grudnia 2017 r., zapowiadającym wznowienie postępowania administracyjnego, że w decyzji, którą wyda po zakończeniu postępowania, oparze się na zarzutach wynikających z pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, które doprowadziło do wydania decyzji z 2002 r. i z 2009 r., oraz że powrót do naruszenia został uwzględniony w tych decyzjach w celu obliczenia kwoty grzywny wymierzonej wnoszącej odwołanie tytułem okoliczności obciążających.

246 W tych okolicznościach, nawet gdyby pismo w sprawie przedstawienia zarzutów było niejasne, Sąd mógł uznać w pkt 550 zaskarżonego wyroku, że zamiar uznania przez Komisję w spornej decyzji powrotu do naruszenia za okoliczność obciążającą względem wnoszącej odwołanie był wystarczająco przewidywalny.

247 Ponadto Komisja stwierdziła powrót wnoszącej odwołanie do naruszenia na podstawie wcześniejszej decyzji stwierdzającej naruszenie popełnione przez wnoszącą naruszenie, które zostało uwzględnione w tych samych celach w decyzjach z 2002 r. i z 2009 r. W tych okolicznościach, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, Sąd nie był zobowiązany uznać, że Komisja powinna była zaktualizować okoliczności, w świetle których uwzględniła powrót do naruszenia.

248 Wnosząca odwołanie podnosi ponadto, że niektóre fragmenty zapisu dźwiękowego rozprawy w sprawie, w której zapadł wyrok z dnia 21 września 2017 r., Ferriere Nord/Komisja (C-88/15 P, EU:C:2017:716), potwierdzają wiarygodność powodów, dla których nie przedstawiła ona uwag w przedmiocie powrotu do naruszenia po wznowieniu postępowania administracyjnego. Jednakże wnosząca odwołanie nie precyzuje powodów prawnych, dla których te fragmenty miałyby świadczyć o tym, że miała ona prawo uznać, iż Komisja, po wznowieniu postępowania, nie mogła uwzględnić okoliczności obciążającej w postaci powrotu do naruszenia bez uprzedniego wyraźnego jej o tym poinformowania.

249 W związku z tym w świetle wymogów przypomnianych w pkt 51 niniejszego wyroku zarzut szczegółowy oparty na zaniechaniu rozpatrzenia kwestii istotnych dla rozstrzygnięcia lub na wypaczeniu przywołanych fragmentów należy odrzucić jako niedopuszczalny.

250 W związku z tym zarzut szósty należy odrzucić jako częściowo niedopuszczalny i oddalić jako częściowo bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu siódmego

W przedmiocie części pierwszej

– *Argumentacja stron*

251 W części pierwszej zarzutu siódmego wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd naruszył prawo, oddalając w pkt 565–579 zaskarżonego wyroku jej zarzuty szczegółowe, zgodnie z którym uwzględnienie powrotu do naruszenia jako okoliczności obciążającej jest sprzeczne z zasadą proporcjonalności ze względu na nadmiernie długi czas trwania postępowania.

252 Po pierwsze, pkt 575 zaskarżonego wyroku jest obarczony brakiem uzasadnienia. Podczas gdy wnosząca odwołanie powołała się na nienormalny czas trwania rozpatrywanego postępowania, Sąd w pkt 575 odniósł się do krótkiego okresu, który upłynął między poprzednim naruszeniem a naruszeniem ukaranym zaskarżoną decyzją.

253 Po drugie, Sąd uznał, że Komisja mogła stwierdzić powrót do naruszenia ze względu na naruszenie stwierdzone ponad 30 lat przed wydaniem spornej decyzji. W ten sposób Sąd oparł się na oczywiście nieproporcjonalnej wykładni pojęcia powrotu do naruszenia. Takiej wykładni nie może uzasadniać cel polegający na zapewnieniu odstraszającego skutku tej decyzji, ponieważ od 2000 r. wnosząca odwołanie nie była już winna zachowań antykonkurencyjnych. Sąd nie wziął pod uwagę odstraszającego charakteru postępowań sądowych i administracyjnych, w których uczestniczyła wnosząca odwołanie.

254 Sąd nie wziął również pod uwagę okoliczności, że cel polegający na zapewnieniu skutku odstraszającego został uwzględniony zarówno w celu ukarania rozpatrywanego kartelu, jak i w celu podwyższenia grzywny z tytułu powrotu do naruszenia, co doprowadziło do sprzecznego z zasadą proporcjonalności powielania.

255 Ponadto ocenę Sądu trudno pogodzić z zasadą ustanowioną w wyroku z dnia 17 czerwca 2010 r., Lafarge/Komisja (C-413/08 P, EU:C:2010:346, pkt 70, 73), zgodnie z którą prawo konkurencji Unii nie pozwala Komisji na uwzględnienie powrotu do naruszenia bez ograniczenia w czasie.

Uwzględnienie z tytułu powrotu do naruszenia okoliczności faktycznych zaistniałych ponad 30 lat przed wydaniem spornej decyzji jest zatem w oczywisty sposób nieproporcjonalne i prowadzi w praktyce do zanegowania zasady ustanowionej przez Trybunał.

256 Komisja podnosi, że argumentacja ta jest niedopuszczalna, a w każdym razie oczywiście bezzasadna.

– *Ocena Trybunału*

257 W tej części zarzutu wnosząca odwołanie zarzuca Sądowi brak uzasadnienia i błędną wykładnię zasady proporcjonalności stanowiącą naruszenie prawa. Wbrew temu, co twierdzi Komisja, wspomnianą część zarzutu należy zatem uznać za dopuszczalną.

258 Jednakże argumentacja wnoszącej odwołanie jest bezzasadna.

259 W pierwszej kolejności, jeśli chodzi o uzasadnienie pkt 575 zaskarżonego wyroku, z punktu tego wynika, że w celu zbadania, czy Komisja słusznie uwzględniła powrót wnoszącej odwołanie do naruszenia, Sąd uznał, że okres, który upłynął między naruszeniem popełnionym wcześniej przez to przedsiębiorstwo a naruszeniem ukaranym w spornej decyzji, był krótki. Wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, Sąd nie pominął faktu, że zarzut szczegółowy przedstawiony mu nie dotyczył tego terminu, lecz okresu, który upłynął między poprzednim naruszeniem a datą wydania spornej decyzji. Sąd nie tylko streścił ten zarzut szczegółowy w pkt 566 tego wyroku, ale również orzekł w jego pkt 575, że Komisja miała prawo uznać powrót do naruszenia za okoliczność obciążającą w odniesieniu do wnoszącej odwołanie „i to pomimo że dochodzenie trwało przez pewien czas ze względu na zawiłości postępowania sądowego, których skarżąca doświadczyła.”. Z powyższego wynika, że twierdzenia wnoszącej odwołanie dotyczące braku uzasadnienia i zaniechania rozpatrzenia kwestii istotnych dla rozstrzygnięcia opierają się na błędnym zrozumieniu zaskarżonego wyroku.

260 W drugiej kolejności, odnosząc się do zarzutu szczególnego naruszenia zasady proporcjonalności, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada proporcjonalności wymaga, aby akty prawne instytucji Unii były odpowiednie do realizacji zgodnych z prawem celów zamierzonych przez dane uregulowanie i nie wykraczały poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów (wyrok z dnia 9 grudnia 2020 r., Groupe Canal +/Komisja, C-132/19 P, EU:C:2020:1007, pkt 104 i przytoczone tam orzecznictwo).

261 Co się tyczy podwyższenia grzywny z tytułu powrotu do naruszenia, należy przypomnieć, że takie podwyższenie odpowiada wymogowi karania powtarzających się naruszeń reguł konkurencji przez to samo przedsiębiorstwo (wyrok z dnia 17 czerwca 2010 r., Lafarge/Komisja, C-413/08 P, EU:C:2010:346, pkt 61).

262 W tym względzie należy zaznaczyć, że wnosząca odwołanie nie kwestionuje oceny Sądu zawartej w pkt 553 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którą ze względu na skutek odstraszający, powrót do naruszenia jest okolicznością, która uzasadnia znaczne podwyższenie podstawowej kwoty grzywny, jest ono bowiem dowodem na to, że wcześniej nałożona grzywna nie była wystarczająco odstraszająca.

263 Wnosząca odwołanie nie kwestionuje również oddalenia w pkt 557 i 564 zaskarżonego wyroku jej zarzutu szczegółowego, w którym podniosła, że okres, który upłynął między naruszeniem wcześniej popełnionym a naruszeniem, o którym mowa w spornej decyzji, był zbyt długi, aby można było w odniesieniu do niej uwzględnić powrót do naruszenia.

264 Wnosząca odwołanie ogranicza się bowiem do twierdzenia, że ze względu na to, iż celem uwzględnienia powrotu do naruszenia jest odstraszenie przedsiębiorstwa od popełniania nowych naruszeń prawa konkurencji, zasada proporcjonalności została naruszona w niniejszej sprawie, ponieważ, po pierwsze, nie była ona już winna takich zachowań od 2000 r., a po drugie, postępowania administracyjne i sądowe, które już toczyły się w odniesieniu do kartelu, którego dotyczy sporna decyzja, nieuchronnie wywołały skutek odstraszający.

265 Tymczasem należy przypomnieć, że w pkt 577 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, iż nie można wykluczyć, że groźba nałożenia kar ciążąca nad wnoszącą odwołanie w toku całego dochodzenia i dwukrotne nałożenie kary mogły mieć pewien skutek odstraszający. Sąd uznał jednak, nie naruszając prawa, że „to rzeczywiście ta sankcja, czyli fakt zapłaty grzywny nałożonej przez Komisję, podwyższonej z tytułu powrotu do naruszenia, skutecznie zniechęciła dane przedsiębiorstwo do ponownego popełnienia naruszenia reguł konkurencji”.

266 W każdym razie wnosząca odwołanie nie wykazała, że sam fakt, iż pomiędzy naruszeniami uwzględnionymi w kontekście powrotu do naruszenia a wydaniem przez Komisję spornej decyzji upłynął znaczny okres, miałby skutkować tym, że uwzględnienie to byłoby nieproporcjonalne.

267 Wniosku tego nie podważają pozostałe argumenty wnoszącej odwołanie.

268 Po pierwsze, Sąd nie naruszył prawa, orzekając, że Komisja miała prawo uznać z jednej strony, iż wydanie nowej decyzji stwierdzającej uczestnictwo wnoszącej odwołanie w kartelu było uzasadnione między innymi celem odstraszenia jej od dopuszczania się takich naruszeń w przyszłości, a z drugiej strony, że należało wzmocnić ten skutek odstraszający przyjmując, że wnosząca odwołanie powróciła do naruszenia. Wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, uwzględnienie powrotu do naruszenia zarówno w celu podjęcia decyzji o celowości wydania nowej decyzji stwierdzającej jej udział w naruszeniu, jak i w celu obliczenia kwoty nałożonej na nią grzywny nie stanowi „powielenia” sprzecznego z zasadą proporcjonalności.

269 Po drugie, prawdą jest, że zasada proporcjonalności wymaga, by czas, jaki upłynął między danym naruszeniem a poprzednim naruszeniem reguł konkurencji, został wzięty pod uwagę przy ocenie skłonności przedsiębiorstwa do naruszania tych reguł (wyrok z dnia 17 czerwca 2010 r., Lafarge/Komisja, C-413/08 P, EU:C:2010:346, pkt 70, 73). Jednakże termin ten nie jest terminem, na który wnosząca odwołanie powołuje się na poparcie swojego zarzutu szczegółowego dotyczącego naruszenia zasady proporcjonalności.

270 Wynika stąd, że pierwszą część zarzutu siódmego należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części drugiej

– *Argumentacja stron*

271 W części drugiej zarzutu siódmego wnosząca odwołanie twierdzi, po pierwsze, że pkt 580–595 zaskarżonego wyroku są obarczone brakiem uzasadnienia. Wyjaśnia ona, że podniosła w pierwszej instancji, iż podwyższenie grzywny ze względu na powrót do naruszenia było nieproporcjonalne, biorąc pod uwagę, po pierwsze, upływ wyjątkowo długiego czasu, a po drugie, „pomniejszy" charakter powrotu do naruszenia. Sąd zbadał jedynie drugi z tych argumentów.

272 Po drugie, podwyższenie o 50 % kwoty grzywny ze względu na powrót do naruszenia jest oczywiście nieproporcjonalne, zważywszy, że sporna decyzja została wydana ponad 30 lat po wydaniu decyzji stwierdzającej wcześniejsze naruszenie. W tym względzie Sąd powinien był dostrzec wewnętrznie sprzeczny charakter spornej decyzji. Komisja obniżyła bowiem o 50 % podstawową kwotę grzywny ze względu na czas trwania postępowania, lecz nie uwzględniła tego czasu trwania postępowania w celu zastosowania podwyższenia wymiaru grzywny ze względu na powrót do naruszenia. Ze względów spójności Komisja powinna była, z uwagi na czynnik upływu czasu, obniżyć również o minimum połowę stopę zwyżki wynoszące 50 % z tytułu powrotu do naruszenia. Ponadto podwyższenie to nie może ze względu na swój charakter przekraczać kwoty grzywny. Tymczasem w niniejszej sprawie kwota wspomnianego podwyższenia byłaby w przybliżeniu równa dwukrotności kwoty grzywny, która zostałaby nałożona na wnoszącą odwołanie, gdyby ta okoliczność obciążająca nie została uwzględniona.

273 Komisja utrzymuje, że wnosząca odwołanie ogranicza się do powtórzenia argumentów, które podniosła przed Sądem, a tym samym zmierza do ponownego rozpatrzenia jej skargi w pierwszej instancji przez Trybunał. Argumentacja wnoszącej odwołanie jest zatem niedopuszczalna, a w każdym razie bezzasadna.

– *Ocena Trybunału*

274 W części drugiej zarzutu siódmego wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd naruszył ciążący na nim obowiązek uzasadnienia swoich wyroków i dokonał błędnej wykładni zasady proporcjonalności. Wbrew temu, co twierdzi Komisja, wspomnianą część zarzutu należy zatem uznać za dopuszczalną.

275 Jednakże argumentacja wnoszącej odwołanie jest bezzasadna.

276 W pierwszej kolejności wnosząca odwołanie zarzuca Sądowi, że nie ustosunkował się do jej argumentu, zgodnie z którym podwyższenie zastosowane wobec niej przez Komisję z tytułu powrotu do naruszenia było nieproporcjonalne ze względu na czas trwania postępowania. W tym względzie należy zauważyć, że Sąd oddalił w pkt 565–579 zaskarżonego wyroku argument wnoszącej odwołanie, zgodnie z którym stwierdzenie powrotu do naruszenia nie było zgodne z zasadą proporcjonalności. Wobec tego Sąd nie miał dłużej obowiązku udzielenia odpowiedzi na argument wnoszącej odwołanie, zgodnie z którym zasada ta również sprzeciwiała się podwyższeniu grzywny z tytułu powrotu do naruszenia.

277 W drugiej kolejności wnosząca odwołanie nie wykazała, że Sąd naruszył prawo, orzekając, iż Komisja, ustalając stopę podwyższenia z tytułu powrotu do naruszenia na 50 % podstawowej kwoty grzywny, nie naruszyła zasady proporcjonalności.

278 Należy dodać, że fakt, iż w spornej decyzji Komisja obniżyła o 50 % podstawową kwotę grzywny ze względu na czas trwania postępowania, stosując jednocześnie stopę podwyższenia wymiaru grzywny z tytułu powrotu do naruszenia, nie wskazuje na żadną sprzeczność, ponieważ te dwa elementy były od siebie niezależne.

279 Wreszcie wnosząca odwołanie, twierdząc, że podwyższenie grzywny z tytułu powrotu do naruszenia nie może przekraczać kwoty grzywny, nie powołuje a żadnego przepisu prawa na poparcie tego twierdzenia i dokonuje obliczenia, które okazuje się nie tylko nieprawidłowe, ale również oparte na sytuacji hipotetycznej.

280 W świetle powyższego należy oddalić część drugą zarzutu siódmego, a tym samym zarzut ten w całości jako bezzasadne.

W przedmiocie zarzutu ósmego

Argumentacja stron

281 Zarzut ósmy składa się z dwóch części.

282 W pierwszej części tego zarzutu wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd naruszył prawo, orzekając w pkt 611–628 zaskarżonego wyroku, iż Komisja nie naruszyła zasady równego traktowania, stosując wobec niej obniżkę kwoty grzywny proporcjonalnie mniejszą niż obniżka przyznana spółce Riva.

283 Zdaniem wnoszącej odwołanie ze spornej decyzji wynika, że spółka Riva, która uczestniczyła w kartelu objętym tą decyzją przez łącznie dziesięć lat i sześć miesięcy, skorzystała ze zmniejszenia kwoty grzywny o 3 % ze względu na przerwanie przez rok jej uczestnictwa w części tego kartelu dotyczącej ograniczania i kontrolowania produkcji lub sprzedaży. Natomiast wnosząca odwołanie, która uczestniczyła w kartelu przez siedem lat, skorzystała z obniżki o 6 % za trzy lata, w których nie uczestniczyła w tej części kartelu, co stanowi obniżkę jedynie o 2 % za każde z tych lat.

284 W części drugiej zarzutu ósmego wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd naruszył prawo, nie stwierdzając zbyt późnego przedstawienia przez Komisję powodów uzasadniających jej decyzję o zastosowaniu różnych poziomów obniżki grzywny do identycznych zachowań.

285 Komisja uważa, że argumentacja ta jest niedopuszczalna. Wnosząca odwołanie ogranicza się w istocie do powtórzenia argumentów podniesionych w pierwszej instancji. W ten sposób próbuje ona doprowadzić do ponownego rozpatrzenia przez Trybunał skargi wniesionej w pierwszej instancji. Argumentacja wnoszącej odwołanie jest w każdym razie oczywiście bezzasadna.

Ocena Trybunału

286 Wbrew temu, co twierdzi Komisja, obie części zarzutu ósmego w zakresie, w jakim dotyczą naruszeń prawa rzekomo popełnionych przez Sąd, są dopuszczalne.

287 Co się tyczy części pierwszej, należy przypomnieć, że zasada równego traktowania ustanowiona w art. 20 Karty wymaga, aby porównywalne sytuacje nie były traktowane w odmienny sposób, a sytuacje odmienne nie były traktowane jednakowo, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione (wyrok z dnia 18 kwietnia 2024 r., Dumitrescu i in./Komisja i Trybunał Sprawiedliwości, od C-567/22 P do C-570/22 P, EU:C:2024:336, pkt 65, 67 i przytoczone tam orzecznictwo).

288 W niniejszym przypadku z zaskarżonego wyroku wynika, że w spornej decyzji Komisja stwierdziła, po pierwsze, iż zarówno wnosząca odwołanie, jak i spółka Riva uczestniczyły w kartelu, rozpatrywanym w tej decyzji, a po drugie, że te dwa przedsiębiorstwa nie uczestniczyły w pewnej części tego kartelu, czyli wnosząca odwołanie przez trzy lata, a spółka Riva przez rok.

289 Jak przypomniał Sąd w pkt 613 zaskarżonego wyroku przy ustalaniu grzywien nakładanych na przedsiębiorstwa, które uczestniczyły w kartelu, zróżnicowane traktowanie tych przedsiębiorstw jest nierozerwalnie związane z wykonywaniem uprawnień przysługujących Komisji w tej dziedzinie. W ramach zakresu swobodnego uznania Komisja ma za zadanie indywidualizować kary w zależności od zachowania i cech charakteryzujących te przedsiębiorstwa, w celu zapewnienia we wszystkich przypadkach pełnej skuteczności zasad Unii dotyczących konkurencji (wyrok z dnia 13 czerwca 2013 r., Versalis/Commission, C-511/11 P, EU:C:2013:386, pkt 104 i przytoczone tam orzecznictwo).

290 Z pkt 615–617 zaskarżonego wyroku wynika, że Komisja uzasadniła różnicę pomiędzy odpowiednimi stawkami obniżki koniecznością wyważenia przyznanej obniżki ze względu na nieuczestniczenie w jednej z części kartelu w zależności od czasu trwania całkowitego udziału każdego z przedsiębiorstw w całym kartelu. Uczestnictwo wnoszącej odwołanie i spółki Riva w całym kartelu było istotnym czynnikiem, który należało wziąć pod uwagę przy ocenie rozpatrywanej okoliczności łagodzącej. Ponieważ ogólny udział w kartelu był dla spółki Riva dłuższy, skutek nieuczestniczenia w tej części kartelu był większy.

291 Dokładniej rzecz ujmując, Sąd wskazał w pkt 622 zaskarżonego wyroku, że w celu ustalenia obniżki przyznanej spółce Riva Komisja uwzględniła względną wagę udziału tych dwóch przedsiębiorstw w naruszeniu, zgodnie z wymogiem indywidualizacji grzywien przypomnianym w pkt 289 niniejszego wyroku. Komisja uznała zatem, że ponieważ ogólny udział w kartelu spółki Riva był dłuższy niż udział skarżącej, był on siłą rzeczy poważniejszy i że skutek nieuczestniczenia w pewnym aspekcie kartelu był tym większy.

292 Orzekając w pkt 323 zaskarżonego wyroku, że podejście to jest zgodne z zasadą równego traktowania, Sąd naruszył prawo.

293 Bezsporne jest bowiem, że Komisja przyznała wnoszącej odwołanie obniżkę o 2 % rocznie w odniesieniu do okresu, w którym nie uczestniczyła ona w części rozpatrywanego kartelu, podczas gdy w przypadku spółki Riva obniżka ta wynosiła 3 %.

294 Prawdą jest, że w braku innych elementów pozwalających na rozróżnienie udziału tych dwóch przedsiębiorstw w tym kartelu fakt, iż spółka Riva uczestniczyła w tym kartelu przez dziesięć lat i sześć miesięcy, oznaczał, że to uczestnictwo miało poważniejszy wpływ na konkurencję niż udział wnoszącej odwołanie, która uczestniczyła w nim jedynie przez siedem lat. Jednakże stwierdzenia tego nie można rozszerzyć na okresy, w których przedsiębiorstwa nie uczestniczyły w określonej części tego kartelu, ponieważ nieuczestniczenie przez nie w tej części miało co do zasady taki sam wpływ na konkurencję.

295 Niewątpliwie można ważyć obniżkę przyznaną ze względu na brak uczestnictwa w jednej z części kartelu w zależności od całkowitego czasu trwania uczestnictwa każdego z przedsiębiorstw w tym kartelu. Jednakże w niniejszym przypadku wnosząca odwołanie przez okres trzech lat, który wynosił prawie połowę jej uczestnictwa w tym kartelu, nie uczestniczyła w tej części kartelu, podczas gdy spółka Riva przez dziesięć lat i sześć miesięcy swojego uczestnictwa w tym samym kartelu nie uczestniczyła w tej części kartelu jedynie przez rok.

296 W tych okolicznościach należy zatem stwierdzić, że Komisja potraktowała porównywalne sytuacje w odmienny sposób, nie przedstawiając odpowiedniego uzasadnienia tego odmiennego traktowania.

297 Wynika stąd, że część drugą zarzutu ósmego należy uwzględnić. Należy zatem uchylić zaskarżony wyrok bez konieczności orzekania w przedmiocie drugiej części tego zarzutu.

W przedmiocie wniesionej do Sądu skargi

298 Zgodnie z art. 61 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jeżeli odwołanie jest zasadne, Trybunał uchyla orzeczenie Sądu. Trybunał może wówczas wydać ostateczne orzeczenie w sprawie, jeśli stan postępowania na to pozwala.

299 W niniejszym przypadku do Trybunału należy wydanie orzeczenia ostatecznego w sprawie, na co pozwala stan postępowania.

300 Z pkt 286–297 niniejszego wyroku wynika, że sporna decyzja jest niezgodna z zasadą równego traktowania w zakresie, w jakim przyznano w niej wnoszącej odwołanie obniżkę kwoty grzywny o 2 % rocznie za okres, w którym nie uczestniczyła ona w części rozpatrywanego kartelu, podczas gdy z tych samych względów Komisja przyznała spółce Riva obniżkę o 3 %. Ponieważ Trybunał stwierdził niezgodność spornej decyzji z prawem, może on w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania zastąpić ocenę Komisji własną oceną i w konsekwencji uchylić, obniżyć lub podwyższyć grzywnę. Uprawnienie to jest wykonywane przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności faktycznych (wyrok z dnia 12 listopada 2014 r., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisja, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo). W niniejszej sprawie Trybunał uważa, w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania, że poziom obniżenia kwoty grzywny w wysokości 3 % rocznie powinien również zostać zastosowany do wnoszącej odwołanie.

301 Wynika stąd, że kwota grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie w spornej decyzji zostaje ustalona na 2 165 000 EUR.

W przedmiocie kosztów

302 Na podstawie art. 184 § 2 regulaminu postępowania jeżeli odwołanie jest zasadne i Trybunał wydaje orzeczenie kończące postępowanie w sprawie, rozstrzyga on również o kosztach.

303 Zgodnie z art. 138 § 3 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie jego art. 184 § 1, w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań każdej ze stron, każda z nich pokrywa własne koszty.

304 Ponieważ żądania wnoszącej odwołanie i Komisji zostały uwzględnione tylko częściowo, poniosą one własne koszty związane z postępowaniem w pierwszej instancji i postępowaniem odwoławczym.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

1) **Punkt 1 sentencji wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 9 listopada 2022 r. w sprawie T-667/19 Ferriere Nord/Komisja (T-667/19, EU:T:2022:692) zostaje uchylony w zakresie, w jakim Sąd oddalił w nim dziewiąty zarzut szczegółowy podniesiony przez Ferriere Nord SpA w pierwszej instancji dotyczący naruszenia zasady równego traktowania.**

2) **W pozostałym zakresie odwołanie zostaje oddalone.**

3) **Stwierdza się nieważność art. 2 ust. 3 decyzji Komisji C(2019) 4969 final z dnia 4 lipca 2019 r. w sprawie postępowania na podstawie art. 65 EWWiS (AT.37956 – Pręty zbrojeniowe do betonu).**

4) **Kwotę grzywny nałożonej na Ferriere Nord SpA w art. 2 ust. 3 decyzji C(2019) 4969 final ustala się na 2 165 000 EUR.**

5) **Ferriere Nord SpA i Komisja Europejska pokrywają własne koszty poniesione w związku z postępowaniem w pierwszej instancji i postępowanidm odwoławczym.**

Podpisy